

**Các Quyền về
Vận Chuyển
cho Người Khuyết Tật
Theo Đạo Luật
Người Mỹ Khuyết Tật**

Tháng Mười 2003

**Protection &
Advocacy,
Inc.**

Note: When this publication was originally published, we were known as Protection & Advocacy, Inc. (PAI). In October 2008, we changed our name from PAI to Disability Rights California.

Các Quyền về Vận Chuyển cho Người Khuyết Tật theo Đạo Luật Người Mỹ Khuyết Tật

Mục Lục

Chương 1: Tổng Quát về Đạo Luật Người Mỹ Khuyết Tật (ADA)

1. Đạo Luật Người Mỹ Khuyết Tật (Americans with Disabilities Act - ADA) là gì?2
2. Những cơ quan liên bang nào có trách nhiệm thực thi ADA?2
3. ADA chi phối những gì?3

Chương 2: Các Điều Khoản và Định Nghĩa của ADA

1. Từ “khuyết tật” được ADA định nghĩa như thế nào?5
2. Từ “khiếm khuyết tâm thần” được ADA định nghĩa như thế nào?5
3. Giեն ma túy hay rượu có được xem là một khuyết tật không?5
4. “Giới hạn đáng kể” có nghĩa là gì?5
5. “Sinh hoạt quan trọng trong cuộc sống” là gì?6
6. “Có quá trình bị khiếm khuyết đó” có nghĩa là gì?6
7. “Được xem là bị khiếm khuyết đó” có nghĩa là gì?6
8. “Hệ thống tuyến đường cố định” là gì?7
9. “Hệ thống đáp ứng theo nhu cầu” là gì?7
10. “Vận chuyển xe lửa liên thành” là gì?7
11. “Xe đường rầy nhẹ” là gì?7
12. “Xe buýt sàn cao” là gì?7
13. “Paratransit” là gì?8
14. “Xe lăn” và “xe lăn thông thường” là gì?8

Chương 3: ADA và Vận Chuyển Công Cộng

1. Vận chuyển công cộng là gì?9
2. Tại sao lại thế?9
3. Vận chuyển công cộng được ADA định nghĩa như thế nào?9
4. Tôi có thể bị buộc phải dùng một “hệ thống đặc biệt hay riêng biệt” khi tôi không muốn không?10

5. Nếu tôi không muốn dùng xe buýt thường và thích dùng paratransit thì sao? Tôi có lựa chọn không?10
6. Có lý do để giới hạn số người dùng các dịch vụ paratransit không? ...10
7. Có bao nhiêu hệ thống được bao gồm trong từ “vận chuyển công cộng” theo ADA?11

Chương 4: Ra Vào Dễ Dàng các Cơ Sở Vận Chuyển

1. Các cơ sở vận chuyển có cần dễ ra vào không?13
2. Có cần làm cho các cao ốc hiện hữu dễ ra vào không?13
3. Cụm từ đến mức tối đa có thể được có nghĩa là gì?14
4. Định nghĩa về trạm chính xe đường rầy nhẹ hay xe lửa tốc hành là gì?14
5. Các thực thể công có buộc phải duy trì tính cách ra vô dễ dàng của xe cộ và các cơ sở không?14

Chương 5: Tuyến Đường Cố Định

1. Hệ thống tuyến đường cố định là gì?15
2. “Hệ thống tuyến đường biến thái” là gì?15
3. Tôi có buộc phải dùng các dịch vụ vận chuyển đặc biệt cho người khuyết tật không?15
4. Một hệ thống chuyên chở công cộng có quyền buộc tôi phải ngồi ở một chỗ nhất định không?16
5. “Chỗ ngồi ưu tiên” là gì?16
6. Tôi dùng xe lăn máy. Một tài xế xe buýt có quyền buộc tôi phải chuyển sang ghế bất cứ lúc nào không?16
7. Nếu tôi dùng một thiết bị di chuyển như xe lăn, tôi có phải ngồi ở những khu vực được chỉ định không?16
8. Những điều lệ nào xác định phải cung cấp bao nhiêu chỗ cho người dùng thiết bị di chuyển?16
9. Tôi dùng một thiết bị di chuyển. Làm thế nào tôi biết được thiết bị sẽ lọt vừa sàn nâng?17
10. Làm thế nào tôi biết được thiết bị di chuyển của tôi đáp ứng điều kiện này? Không phải tất cả thiết bị di chuyển làm từ năm 1990 về sau đều hội đủ các điều kiện này hay sao?17
11. Điều kiện chiều dài 48 phân anh có bao gồm bộ phận để chân của tôi không?17

12.	Nếu tôi không có bộ phận để chân thì sao? Một hệ thống tuyến đường cố định có quyền từ chối không cho tôi lên xe không?.....	17
13.	Xe lăn máy dùng điện hoặc thiết bị di chuyển khác có phải là một xe lăn thông thường không?.....	17
14.	Xe lăn của tôi có phải được buộc chắc nếu cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng nói thế không?.....	18
15.	Phải cung cấp các dụng cụ buộc chắc nào?	18
16.	Không thể buộc chắc xe lăn của tôi được. Tôi vẫn có thể đi xe buýt không?.....	18
17.	Quy định của ADA về việc bảo trì sàn nâng như thế nào?.....	18
18.	Tôi có thể mang thú vật trợ khuyết của mình vào xe hoặc cơ sở chuyên chở công cộng không?.....	19
19.	Tôi dùng một máy thở. Tôi có thể bị từ chối không được đi xe buýt không?	19
20.	Tôi có thể bị buộc phải dẫn theo người khác, thí dụ như trợ tá săn sóc cá nhân, khi tôi đi xe buýt không?	19
21.	Tài xế xe buýt đôi khi thô lỗ đối với tôi. Tôi có thể làm gì về chuyện này không?	19
22.	Trung tâm không-cần-hẹn chỗ tôi đến để được giúp đỡ về sức khỏe tâm thần nằm trên một tuyến đường xe buýt. Các tài xế thỉnh thoảng không chịu đón tôi. ADA có cho phép việc này không?.....	20
23.	Một số tài xế xe buýt đã từ chối không giúp tôi gắn các khí cụ buộc chắc. Họ có thể làm thế không?	20
24.	Một tài xế có buộc phải tuyên bố các điểm dừng không?	20
25.	Tài xế phải tự nói hay họ có thể dùng phương tiện cơ khí?	20
26.	ADA buộc tài xế phải làm gì khi tuyên bố các điểm dừng cho người bị khuyết tật?	21
27.	Tôi có thể bị yêu cầu rời khỏi xe buýt vì có người “nghĩ” rằng tôi làm phiền những hành khách khác không?.....	21
28.	Tôi phải mất thời gian lâu mới lên được xe buýt và tài xế hối thúc tôi. Tài xế có thể làm thế không?.....	21
29.	Tài xế xe buýt có buộc phải giúp đỡ tôi trên xe buýt không?	21
30.	Tôi có thể bị tính thêm tiền khi đi xe buýt nếu tôi bị khuyết tật không?	21

31. ADA có buộc các hệ thống chuyên chở công cộng tính bớt giá cho người khuyết tật không?22
32. Có luật nào buộc cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng phải tính bớt giá cho người khuyết tật không?22

Chương 6: Xe Cộ

1. Tôi từng nghe rằng phương tiện vận chuyển công cộng phải cho phép người bị khuyết tật ra vào dễ dàng. Có đúng không?.....23
2. Thành phố của tôi có một hệ thống tuyến đường cố định, các quy định về việc mua hoặc thuê xe mới dễ ra vào như thế nào?.....23
3. Các điều lệ về việc mua hoặc thuê xe mới cho các hệ thống đáp ứng theo nhu cầu gồm có những gì (nghĩa là dial-a-ride)?23
4. Thế nào là mức dịch vụ tương đương?.....24
5. Cùm từ dễ ra vào và dùng được đối với người khuyết tật có nghĩa là gì?24
6. Xe cũ có cần phải dễ ra vào và dùng được đối với người khuyết tật không?25
7. Nỗ lực trung thực có nghĩa là gì?25
8. Xe cổ thì sao, chúng có cần phải dễ ra vào không?.....25
9. Thành phố của tôi đã có sẵn xe cộ dễ ra vào, nhưng chúng không tuân thủ ADA, họ có phải cải biến chúng không?26

Chương 7: Paratransit

1. Làm thế nào ADA xác định được rằng dịch vụ paratransit cung cấp “dịch vụ tương đương” cho một hệ thống tuyến đường cố định?27
2. Hệ thống đáp ứng theo nhu cầu là gì?.....28
3. Các tiêu chuẩn để xác định việc hội đủ tiêu chuẩn paratransit của ADA là gì?28
4. Tiến trình cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng phải áp dụng để xác định ai có và ai không hội đủ tiêu chuẩn paratransit của ADA như thế nào?.....29
5. Tôi chưa bao giờ thử dùng xe buýt thành phố. Làm thế nào tôi biết được là mình có hội đủ tiêu chuẩn không?.....29
6. Tôi có buộc phải khám sức khỏe không?29
7. Ai trả tiền cho kỳ khám này?29

8.	Xin dịch vụ paratransit có khó không nếu quý vị bị khuyết tật “vô hình”?.....	30
9.	Tôi phải làm gì nếu tôi muốn xin dịch vụ paratransit?.....	30
10.	Giai đoạn 21 ngày bắt đầu lúc nào?	30
11.	Điều này cũng áp dụng cho việc tái chứng nhận hay sao?	31
12.	Nếu tôi bị từ chối tư cách hội đủ tiêu chuẩn thì sao?	31
13.	Tôi phải làm gì nếu tôi không đồng ý với các điều kiện hội đủ tiêu chuẩn theo đó tôi phải dùng dịch vụ này?.....	31
14.	Theo ADA thì tiến trình kháng cáo như thế nào?	31
15.	Tôi có phải nộp đơn hàng năm hay không?	32
16.	Nếu tôi bị từ chối tư cách hội đủ tiêu chuẩn khi tái chứng nhận thì sao?.....	32
17.	Tôi có tiếp tục được paratransit phục vụ không nếu tôi kháng cáo quyết định từ chối tư cách hội đủ tiêu chuẩn sau khi tái chứng nhận?	32
18.	Chuyện gì xảy ra nếu tôi kháng cáo thất bại?	32
19.	Paratransit phải cung cấp loại dịch vụ nào?.....	32
20.	Trong những tình huống nào tôi có thể bị treo dịch vụ paratransit?	33
21.	“Bỏ chuyển đi” là gì?	33
22.	Tôi có thể có bao nhiêu lần “bỏ chuyển đi” trước khi tôi bị treo dịch vụ?	33
23.	Tôi có thể bị treo dịch vụ bao lâu?	33
24.	Tôi có thể bị treo dịch vụ vì các lý do khác ngoài “bỏ chuyển đi” hay không?	33
25.	“Tiến trình treo dịch vụ” chuyển đi paratransit là gì?.....	34
26.	Tôi có thể kháng cáo một quyết định treo dịch vụ paratransit không?	34
27.	Tôi có thể bị treo dịch vụ vì tôi bị khuyết tật tâm thần không?.....	34
28.	Tôi phải trả bao nhiêu tiền cho mỗi chuyến đi?	34
29.	Tại sao tôi có thể bị tính thêm tiền khi dùng dịch vụ paratransit?	34
30.	Paratransit có thể từ chối yêu cầu chuyên chở của tôi vì “mục đích chuyến đi” của tôi không?.....	34
31.	Paratransit phải cung cấp dịch vụ trong những giờ giấc nào?	35

32.	Xe buýt thông thường trong thành phố của chúng tôi không chạy vào cuối tuần. Dịch vụ paratransit của tôi có buộc phải chạy vào cuối tuần không?.....	35
33.	ADA nói gì về giờ giấc các chuyến đi paratransit?.....	35
34.	Tôi có phải lấy hẹn giữ chỗ trước không?.....	35
35.	Đường dây điện thoại bạn khi tôi gọi vào để lấy hẹn chuyến đi. Họ có quyền để tôi chờ đường dây một thời gian lâu không?.....	35
36.	Sự khác biệt giữa “chuyến đi cơ quan” và “chuyến đi ADA” là gì?....	36
37.	Dịch vụ giữ chỗ dài hạn là gì?.....	36
38.	Các cơ quan cung cấp paratransit có buộc phải có dịch vụ giữ chỗ dài hạn không?.....	36
39.	Tại sao các công ty cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng không thể có hơn 50% dịch vụ giữ chỗ dài hạn?.....	37
40.	Tôi làm thế nào để lấy hẹn chuyến đi?.....	37
41.	“Cơ hội hai giờ” là gì?.....	37
42.	Quý vị có thể đưa ra thí dụ không?.....	37
43.	Khi tôi gọi vào để lấy hẹn chuyến đi, tôi thường bị “từ chối vì hết chỗ”. Dịch vụ paratransit có được làm như thế không?.....	38
44.	Tôi có thể di chuyển bằng paratransit giữa hai địa hạt chuyên chở công cộng khác nhau không?.....	38
45.	Có cách nào để tôi có thể đến một địa hạt khác không?.....	38
46.	“Tư cách du khách” là gì?.....	38
47.	Tôi làm thế nào để xin được “tư cách du khách”?.....	39
48.	Tôi có phải ghi danh trở thành người dùng paratransit thường xuyên trong một khu vực mới nơi tôi đến du lịch không?.....	39
49.	Tôi có thể duy trì tư cách du khách bao lâu?.....	39
50.	Tôi có thể đi đâu bằng paratransit?.....	39
51.	Trợ tá săn sóc cá nhân cho tôi có phải trả tiền vé để đi chung với tôi không?.....	39
52.	Cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng có quyền đòi trợ tá săn sóc cho tôi phải có một loại thẻ “transit ID” nào đó hay không?.....	40
53.	Tôi có thể dẫn bạn theo không?.....	40
54.	Cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng có quyền quy định ai được đi chung với tôi không?.....	40

55.	Tôi có thể mang theo thú vật trợ khuyết của mình không?.....	40
56.	Tôi không leo bậc thang được và tôi không dùng thiết bị di chuyển. Tôi có thể dùng sàn nâng của xe buýt paratransit không?	41
57.	Các hệ thống paratransit có phải nộp kế hoạch hàng năm cho chính quyền liên bang không?.....	41
58.	Tôi dùng một thiết bị di chuyển. Có quy định nào về việc để tôi ngồi quay mặt về phía trước hay phía sau trong xe không?	41
59.	Tôi có thể nộp đơn khiếu nại về chất lượng dịch vụ cho cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng không?.....	41
60.	Các điều kiện để huấn luyện tài xế xe buýt là những gì?.....	41
61.	Các thủ tục than phiền như thế nào nếu tôi có góp ý hoặc khiếu nại?.....	42
62.	Nếu tôi có khiếu nại về vấn đề liên hệ đến ADA, tôi có thể nộp đơn khiếu nại bên ngoài cơ quan vận chuyển không?.....	42

Chương 8: Những Hình Thức Vận Chuyển “Công Cộng” Khác

1.	Xe đường rầy nhẹ là gì?	43
2.	Bao nhiêu toa trong một hệ thống xe đường rầy nhẹ hoặc xe lửa tốc hành phải thuộc loại ra vào dễ dàng?.....	43
3.	Còn xe lửa đường rầy nhẹ chạy trên đường phố thì sao? Chúng có phải ra vào dễ dàng không?	43
4.	Các toa xe đường rầy nhẹ ra vào khó khăn có buộc phải được cải biến không?.....	44
5.	Xe lửa dành cho người đi làm thường nhật là gì?	44
6.	Các toa xe lửa dành cho người đi làm thường nhật có phải dễ ra vào và dùng được đối với người khuyết tật không?.....	44
7.	Bao nhiêu toa trong một hệ thống xe lửa dành cho người đi làm thường nhật phải thuộc loại ra vào dễ dàng?	44
8.	Nếu các toa xe ra vào khó khăn thì chúng có cần phải được cải biến không?.....	44
9.	Phà là gì?.....	45
10.	Có cần làm cho phà do hệ thống chuyên chở công cộng điều hành dễ ra vào và dùng được đối với người khuyết tật không?.....	45
11.	Tàu chở khách là gì?.....	45
12.	Tàu chở khách do hệ thống chuyên chở công cộng điều hành có cũng cần phải dễ ra vào và dùng được đối với người khuyết tật không?.....	45

13. Xe tắc xi do tư nhân làm chủ có buộc phải để ra vào và dùng được đối với người khuyết tật không?46
14. Một dịch vụ tắc xi có phải cung cấp xe ra vào dễ dàng không?46
15. Một dịch vụ tắc xi có thể từ chối không chở tôi vì tôi bị khuyết tật không?46
16. Xe ca phi trường có buộc phải ra vào dễ dàng không?47
17. “Cung cấp các dịch vụ vận chuyển, nhưng không chủ yếu hoạt động trong ngành chuyên chở người” là gì?.....47
18. Hệ thống chuyên chở công cộng đại học của tôi có phải ra vào dễ dàng không?47

Chương 9: Làm Thế Nào để Lập Hồ Sơ Các Vấn Đề về Vận Chuyển Công Cộng

1. Tôi làm gì nếu tôi nghĩ rằng một hệ thống chuyên chở công cộng đã vi phạm các quyền của tôi theo ADA?.....49
2. Tôi làm thế nào để nộp đơn khiếu nại cho cơ quan chuyên chở công cộng?.....49
3. Nếu tôi không biết tên của cơ quan chuyên chở công cộng thì sao?.....50
4. Có hạn chót để nộp đơn khiếu nại cho cơ quan chuyên chở công cộng địa phương không?.....50
5. Tôi làm thế nào để nộp đơn khiếu nại hành chính cho Nha Quản Trị Vận Chuyển Công Cộng Liên Bang (Federal Transit Administration, FTA)?51
6. Tôi làm thế nào để nộp đơn khiếu nại cho Bộ Tư Pháp (Department of Justice, DOJ) liên bang?.....52
7. Tôi làm thế nào để biết mình phải nộp đơn khiếu nại cho FTA hay DOJ?52
8. Có hạn chót để nộp đơn khiếu nại cho FTA hay DOJ không?.....52
9. Tôi có thể làm gì khác đối với các vấn đề vận chuyển của mình?.....53
10. Có hạn chót để nộp đơn kiện không?53

Phụ Đính Chương 9

Mẫu Ghi Nhận Vấn Đề Vận Chuyển

Mẫu Khiếu Nại của Phòng Dân Quyền (Office of Civil Rights), Nha Quản Trị Vận Chuyển Công Cộng Liên Bang

Mẫu Khiếu Nại Kỳ Thị theo Đoạn 504 của Đạo Luật Phục Hồi năm 1973, Tiêu Đề II của Đạo Luật Người Mỹ Khuyết Tật

Chương 10: Nhu Cầu Chuyên Chở Công Cộng Chưa Được Đáp Ứng và Đạo Luật Phát Triển Vận Chuyển (Transportation Development Act, TDA)

1. Nếu cơ quan chuyên chở công cộng của tôi không đáp ứng được nhu cầu của người khuyết tật thì sao (không đủ tuyến đường xe buýt, paratransit luôn luôn trễ, v.v...)?.....59
2. Các trách nhiệm của cơ quan chuyên chở công cộng là gì?.....59
3. Hội đồng cố vấn dịch vụ xã hội làm gì?.....59
4. Làm thế nào hội đồng cố vấn dịch vụ xã hội biết những nhu cầu nào chưa được đáp ứng?.....60
5. Làm sao tôi biết được khi nào có tổ chức buổi điều trần về các nhu cầu chưa được đáp ứng?60
6. “Nhu cầu chuyên chở công cộng chưa được đáp ứng” và “có thể đáp ứng được” có nghĩa là gì?.....60
7. Việc tham dự các buổi điều trần về nhu cầu chuyên chở công cộng chưa được đáp ứng có thể giúp đỡ như thế nào?.....61

CÁC QUYỀN VỀ VẬN CHUYỂN CHO NGƯỜI KHUYẾT TẬT THEO ĐẠO LUẬT NGƯỜI MỸ KHUYẾT TẬT

Chương 1

TỔNG QUÁT VỀ ĐẠO LUẬT NGƯỜI MỸ KHUYẾT TẬT (AMERICANS WITH DISABILITIES ACT, ADA)

GIỚI THIỆU

Hội Bảo Vệ & Bệnh Vực (Protection & Advocacy, Inc. - PAI) là một tổ chức bất vụ lợi chuyên bệnh vực các quyền của người khuyết tật. Hội cung cấp thông tin, giới thiệu, trợ giúp ngắn hạn, trợ giúp kỹ thuật và, nếu phương tiện của hội cho phép, đại diện trực tiếp. Hội giúp đỡ những người bị các khuyết tật về phát triển, cảm ứng, thể chất và tâm thần. PAI nhận tài trợ phần lớn từ chính quyền: Liên Bang và Tiểu Bang. Hoạt động bệnh vực của hội dính líu đến nhiều vấn đề kỳ thị như kỳ thị về gia cư, việc làm, phúc lợi, và dĩ nhiên, cả kỳ thị vận chuyển.

Người ta thường coi vận chuyển là chuyện đương nhiên. Chúng ta đi học, đi làm, mua sắm và giải trí. Chúng ta coi những việc làm này là đương nhiên, và còn nhiều việc khác nữa. Chúng ta không hề bận tâm về việc bước lên xe hơi hay xe buýt; trừ khi chúng ta có một khuyết tật.

Đối với những người bị khuyết tật về thể chất, cảm ứng, tâm thần hoặc tâm trí, thì vận chuyển là một “chìa khóa” mở ra nhiều cánh cửa đến phong cách sống độc lập. Nhưng, những người khuyết tật chúng ta có quyền về vận chuyển không? Nếu có, thì chúng ta có quyền về loại vận chuyển nào? Chúng ta có thể trông đợi những loại dịch vụ gì?

Cuốn sách hướng dẫn này sẽ giải thích các quyền của quý vị về chuyển vận trong vai trò người khuyết tật theo Đạo Luật Người Mỹ Khuyết Tật (ADA).

Với sách hướng dẫn này, PAI muốn quý vị tìm hiểu về các quyền “vận chuyển công cộng” của mình. Sách hướng dẫn này có các chi tiết về việc tiếp cận với phương tiện “vận chuyển công cộng” của quý vị, thí dụ như xe buýt thành phố, xe đường sắt nhẹ, và dịch vụ paratransit. Quý vị cũng sẽ khám phá ra các loại vận chuyển khác, như xe ca và tắc xi, giữ vị trí gì trong bức tranh “vận chuyển công cộng” của ADA.

Sau khi đọc sách hướng dẫn này, quý vị sẽ có khả năng nộp đơn khiếu nại các thực thể đặc trách vận chuyển công cộng. Quý vị sẽ học cách nộp đơn khiếu nại chính thức lên các cơ quan liên bang. Quý vị sẽ biết mình có các quyền gì và khi nào nên gọi cho các tổ chức quyền lợi khuyết tật, như PAI, để được giúp đỡ. Chúng tôi hy vọng rằng sách này bổ ích cho quý vị.

1. Đạo Luật Người Mỹ Khuyết Tật (Americans with Disabilities Act - ADA) là gì?

The Đạo Luật Người Mỹ Khuyết Tật (ADA) là luật về các quyền dân sự được Tổng Thống George Bush ký vào ngày 26 tháng Bảy, 1990. Đạo Luật Hoa Kỳ (USC) 42 mục §12101 và phần nối tiếp. Luật này là “Hiến Chương Nhân Quyền” đối với người khuyết tật. ADA gồm có bốn phần. Chúng bao gồm các lãnh vực việc làm, các phương tiện công cộng (kể cả các dịch vụ vận chuyển do những công ty tư cung cấp), các dịch vụ chính quyền tiểu bang và địa phương (kể cả các dịch vụ vận chuyển công cộng), và viễn thông. Nhiều phần khác nhau của ADA được áp dụng thành luật vào những thời điểm khác nhau. Phần ADA liên quan đến vận chuyển công cộng nằm ở trong Tiêu Đề II. Bộ Vận Chuyển (DOT) đã viết các điều lệ để định nghĩa các quyền ghi trong Tiêu Đề II. Có thể thấy các điều lệ hay quy định này trong Đạo Luật về Điều Lệ Liên Bang 49 (CFR) §§ 27, 37 & 38. Các quy định này đã có hiệu lực đầy đủ từ ngày 26 tháng Giêng, 1997. Kể từ ngày các quy định này được viết ra, đã có một sửa đổi quan trọng vào năm 1996. Án lệ theo thông luật đã diễn giải các quy định này một cách chậm chạp.

2. Những cơ quan liên bang nào có trách nhiệm thực thi ADA?

Cơ quan liên bang chính có trách nhiệm thực thi ADA là Bộ Tư Pháp (DOJ). Tuy nhiên, các cơ quan chuyên biệt như Bộ Vận Chuyển (DOT) và Phòng Dân

Quyền (Office of Civil Rights) thuộc Văn Phòng Quản Trị Vận Chuyển Công Cộng Liên Bang (Federal Transit Administration Office, FTA) trực tiếp thực thi Tiêu Đề II và các quy định về vận chuyển của nó.

3. ADA chi phối những gì?

ADA cấm bất cứ thương nghiệp tư nhân và tổ chức thương mại hoặc bất cứ cơ quan chính quyền tiểu bang hay địa phương nào kỳ thị trên căn bản khuyết tật. ADA khác với các luật chống kỳ thị khác của liên bang hay tiểu bang ở chỗ luật này không có điều kiện là thực thể đó có nhận bất cứ khoản tiền nào của tiểu bang hay liên bang. ADA có cơ chế bảo vệ cụ thể cho những thương nghiệp thật nhỏ, nhưng nói chung luật này chống kỳ thị trên căn bản khuyết tật một cách rộng lớn.

CÁC QUYỀN VỀ VẬN CHUYỂN CHO NGƯỜI KHUYẾT TẬT THEO ĐẠO LUẬT NGƯỜI MỸ KHUYẾT TẬT

Chương 2

CÁC ĐIỀU KHOẢN VÀ ĐỊNH NGHĨA CỦA ADA

1. Từ “khuyết tật” được ADA định nghĩa như thế nào?

Theo ADA, “khuyết tật” có nghĩa là một người có:

- a. Một khiếm khuyết thể chất hoặc tâm thần gây giới hạn đáng kể đối với một hoặc nhiều sinh hoạt quan trọng trong cuộc sống của người đó;
- b. Quá trình bị khiếm khuyết đó; hoặc
- c. Bị xem là có khiếm khuyết đó. 49 CFR § 37.3.

2. Từ “khiếm khuyết tâm thần” được ADA định nghĩa như thế nào?

Khiếm khuyết tâm thần có nghĩa là bất cứ rối loạn nào về tâm thần hay tâm lý, thí dụ như trì độn, hội chứng suy não, khuyết tật về cảm xúc hay tâm thần, và các khuyết tật nhất định về học hỏi; nhưng không bao gồm đồng tính luyến ái hoặc lưỡng tính luyến ái. 49 CFR § 37.3.

3. Giեն ma túy hay rượu có được xem là một khuyết tật không?

Từ khiếm khuyết thể chất hoặc tâm thần bao gồm cả những người giեն ma túy và rượu. Tuy nhiên, ADA chắc chắn loại ra những người hiện đang dùng ma túy bất hợp pháp. 49 CFR § 37.3.

4. “Giới hạn đáng kể” có nghĩa là gì?

Từ giới hạn đáng kể có nghĩa là:

- Một người không có khả năng thực hiện một sinh hoạt quan trọng trong cuộc sống mà một người dân bình thường có thể làm được; hoặc
- Bị giới hạn đáng kể về hoàn cảnh, cách thức hoặc thời gian để một cá nhân có thể thực hiện một sinh hoạt quan trọng nhất định trong cuộc sống so sánh với hoàn cảnh, cách thức hoặc thời gian mà một người dân bình thường có thể làm được cùng một sinh hoạt quan trọng đó trong cuộc sống. *Xem thí dụ, 29 CFR § 1630.2(j).*

5. “Sinh hoạt quan trọng trong cuộc sống” là gì?

Cụm từ “sinh hoạt quan trọng trong cuộc sống” có nghĩa là các chức năng như tự chăm sóc bản thân, làm việc tay chân, đi bộ, nhìn, nghe, nói, thở, học và làm việc. 49 CFR § 37.3.

6. “Có quá trình bị khiếm khuyết đó” có nghĩa là gì?

Cụm từ “có quá trình bị khiếm khuyết đó” có nghĩa là quý vị từng có quá trình về, hoặc từng bị xếp loại lộn là có, một khiếm khuyết tâm thần hoặc thể chất gây giới hạn đáng kể đối với một hay nhiều sinh hoạt quan trọng trong cuộc sống. 49 CFR § 37.3.

7. “Được xem là bị khiếm khuyết đó” có nghĩa là gì?

Cụm từ “được xem là bị khiếm khuyết đó” nghĩa là:

- Quý vị có một khiếm khuyết về thể chất hoặc tâm thần không gây giới hạn đáng kể đối với các sinh hoạt quan trọng trong cuộc sống, nhưng khiếm khuyết này bị một thực thể công hoặc tư đối xử giống như là một giới hạn đáng kể;
- Quý vị có một khiếm khuyết về thể chất hoặc tâm thần gây giới hạn đáng kể đối với một sinh hoạt quan trọng trong cuộc sống chỉ vì thái độ của những người khác đối với khiếm khuyết đó; hoặc
- Quý vị không có một khiếm khuyết về thể chất hoặc tâm thần gây giới hạn đáng kể đối với các sinh hoạt quan trọng trong cuộc sống,

nhưng bị một thực thể công hoặc tư đối xử giống như là có một khiếm khuyết gây giới hạn đáng kể. 49 CFR § 37.3.

CÁC LOẠI VẬN CHUYỂN

8. “Hệ thống tuyến đường cố định” là gì?

Hệ thống tuyến đường cố định là một hệ thống chuyên chở con người (không kể máy bay), gồm có việc cung cấp dịch vụ vận chuyển công cộng do các thực thể công định đoạt và việc cung cấp dịch vụ vận chuyển từ các thực thể tư nhân, bao gồm, nhưng không giới hạn vào, dịch vụ vận chuyển công cộng cụ thể, mà trên đó một chiếc xe được điều khiển theo một lộ trình định trước với thời khóa biểu cố định. 49 CFR § 37.3.

9. “Hệ thống đáp ứng theo nhu cầu” là gì?

Hệ thống đáp ứng theo nhu cầu có nghĩa là bất cứ hệ thống chuyên chở con người nào, gồm có việc cung cấp dịch vụ vận chuyển công cộng do các thực thể công định đoạt và việc cung cấp dịch vụ vận chuyển từ các thực thể tư nhân, bao gồm nhưng không giới hạn vào dịch vụ vận chuyển công cộng cụ thể, mà không phải là một hệ thống tuyến đường cố định. 49 CFR § 37.3.

10. “Vận chuyển xe lửa liên thành” là gì?

Vận chuyển xe lửa liên thành có nghĩa là vận chuyển do hãng xe lửa Amtrak cung cấp. 49 CFR § 37.3.

11. “Xe đường rầy nhẹ” là gì?

Xe đường rầy nhẹ có nghĩa là một loại xe có toa hoạt động trên đường phố, có quyền ưu tiên một phần hoặc toàn quyền ưu tiên. Dịch vụ này có thể gồm toa xe có bậc bước lên hoặc toa xe ngang mặt đường. 49 CFR § 37.3.

12. “Xe buýt sàn cao” là gì?

Xe buýt sàn cao có nghĩa là chiếc xe buýt có sàn nâng cao cho khách ngồi để chứa hành lý ở dưới, như xe Greyhound. 49 CFR § 37.3.

13. “Paratransit” là gì?

Paratransit có nghĩa là dịch vụ vận chuyển tương đương cho người khuyết tật không có khả năng dùng các hệ thống vận chuyển tuyến đường cố định theo đòi hỏi của ADA. 49 CFR § 37.3.

14. “Xe lăn” và “xe lăn thông thường” là gì?

“Xe lăn” là một trợ cụ để di chuyển thuộc về loại thiết bị ba hoặc bốn bánh, dùng trong nhà, được thiết kế cho và dùng bởi người có khiếm khuyết về di chuyển, kể cả điều khiển bằng tay hoặc bằng điện.

“Xe lăn thông thường” kích thước không quá 30 phân anh bề rộng và 48 phân anh bề dài khi đo cách mặt đất hai phân anh, và không nặng quá 600 cân anh khi có người ngồi. 49 CFR § 37.3.

CÁC QUYỀN VỀ VẬN CHUYỂN CHO NGƯỜI KHUYẾT TẬT THEO ĐẠO LUẬT NGƯỜI MỸ KHUYẾT TẬT

Chương 3

ADA VÀ VẬN CHUYỂN CÔNG CỘNG

1. Vận chuyển công cộng là gì?

Vận chuyển công cộng thường được xem là một hệ thống do công chúng sử dụng, thí dụ như xe chạy tuyến đường cố định, hoặc xe lửa đường rầy nhẹ. Hầu hết công chúng, kể cả người khuyết tật, không biết rằng paratransit cũng là một phần của hệ thống tuyến đường cố định.

2. Tại sao lại thế?

Paratransit từng được biết đến dưới các tên khác, kể cả “dial-a-ride”. Khởi đầu nó dành cho những người cần đến các buổi hẹn sức khỏe. Để dùng dịch vụ “đặc biệt” này, một người phải gọi điện thoại hay “dial-a-ride”. Dial-a-ride chỉ cung cấp dịch vụ cho cao niên và người khuyết tật thể chất.

Khi ADA trở thành luật, “paratransit” được thiết lập với vai trò “lưới an sinh” cho những người khuyết tật không dùng được hệ thống xe buýt thông thường trong thành phố (tuyến đường cố định) bởi vì khuyết tật của họ cản trở việc dùng hệ thống xe buýt một số thời gian nào đó hoặc toàn bộ thời gian. Paratransit (là một phần của hệ thống tuyến đường cố định) phải cung cấp các dịch vụ tương đương hoặc bổ trợ cho hệ thống tuyến đường xe buýt cố định thông thường trong thành phố.

3. Vận chuyển công cộng được ADA định nghĩa như thế nào?

Vận chuyển công cộng bao gồm các phương tiện vận chuyển dành riêng cho công chúng bằng xe buýt, xe lửa, hoặc phương tiện chuyên chở khác. Dịch vụ được cung cấp trên căn bản thường xuyên và liên tục. Nó không bao gồm vận chuyển cho trường học. Nó không bao gồm phương tiện vận chuyển bằng máy

bay, xe lửa liên thành hoặc xe lửa dành cho người đi làm thường nhật. 42 USC § 12141(2); 49 CFR § 37.3.

4. Tôi có thể bị buộc phải dùng một “hệ thống đặc biệt hay riêng biệt” khi tôi không muốn không?

Không. ADA nhằm bảo đảm người khuyết tật có cơ hội tiếp nhận cùng các dịch vụ như người không bị khuyết tật. Nếu quý vị có thể dùng hệ thống tuyến đường cố định, thì các cơ quan đặc trách vận chuyển công cộng không thể buộc quý vị phải dùng một hệ thống “đặc biệt” hay riêng biệt chỉ dựa trên căn bản khuyết tật của quý vị. 49 CFR § 37.5(b).

5. Nếu tôi không muốn dùng xe buýt thường và thích dùng paratransit thì sao? Tôi có lựa chọn không?

Không. Bị khuyết tật không tự động cho quý vị quyền dùng dịch vụ paratransit. Sự bất tiện của hệ thống tuyến đường cố định không xác định tính cách hội đủ tiêu chuẩn của quý vị. Trong một số trường hợp cụ thể quý vị có thể được xác định “có điều kiện” là hội đủ tiêu chuẩn đối với các dịch vụ paratransit. Nếu điều đó xảy ra, thì có những điều kiện cụ thể theo đó quý vị có thể dùng xe buýt thường hoặc dịch vụ paratransit. Xem *Chương 7 Paratransit*. 42 USC § 12143; 49 CFR § 37.123(b).

6. Có lý do để giới hạn số người dùng các dịch vụ paratransit không?

- Dịch vụ paratransit là một hệ thống riêng biệt. Nó được thiết kế chỉ để đưa đón những người khuyết tật hội đủ các tiêu chuẩn paratransit của ADA.
- Tốn kém để điều hành.
- Các nhà soạn luật ADA muốn cung cấp “cơ hội tiếp cận đồng đều” tất cả các dịch vụ như là một “quyền” cho người khuyết tật. Chúng ta có quyền sống trong một bối cảnh hội nhập toàn bộ giống như tất cả những người khác.

7. Có bao nhiêu hệ thống được bao gồm trong từ “vận chuyển công cộng” theo ADA?

Có hai hệ thống, tuyến đường cố định (có nghĩa là hệ thống xe buýt thông thường, kể cả xe lửa tốc hành và xe đường rầy nhẹ) và đáp ứng theo nhu cầu (có nghĩa là dial-a-ride).

Hệ thống tuyến đường cố định là một hệ thống vận chuyển công cộng để chuyên chở con người hoạt động trên một lộ trình định trước với thời khóa biểu cố định. 49 CFR § 37.3.

Hệ thống đáp ứng theo nhu cầu có nghĩa là một hệ thống vận chuyển công cộng khác với một hệ thống tuyến đường cố định, thí dụ như dial-a-ride. 49 CFR § 37.3; 42 USC 12141(1), (3).

CÁC QUYỀN VỀ VẬN CHUYỂN CHO NGƯỜI KHUYẾT TẬT THEO ĐẠO LUẬT NGƯỜI MỸ KHUYẾT TẬT

Chương 4

RA VÀO DỄ DÀNG CÁC CƠ SỞ VẬN CHUYỂN

1. Các cơ sở vận chuyển có cần dễ ra vào không?

Có. Bất cứ cơ sở vận chuyển công cộng nào xây cất sau ngày 25 tháng Giêng, 1992, đều phải cho người khuyết tật ra vào dễ dàng và sử dụng được ngay. 42 USC § 12146; 49 CFR § 37.41.

2. Có cần làm cho các cao ốc hiện hữu dễ ra vào không?

Có. Một thực thể công phải điều hành các chương trình hay hoạt động vận chuyển công cộng tại các cơ sở hiện hữu, thành ra khi nhìn toàn cảnh, hoạt động đó dễ tiếp cận và dùng được đối với người khuyết tật. Tuy nhiên, ADA không đòi hỏi một thực thể công phải thay đổi cấu trúc tại các cơ sở hiện hữu trừ khi thực thể công đó đang thực hiện các thay đổi khác tại cơ sở đó hoặc cơ sở đó là một trạm xe đường rầy nhẹ hay xe lửa tốc hành. 42 USC §121448(a); 49 CFR §37.61.

Bất cứ khi nào một thực thể công sửa đổi một cơ sở hiện hữu hoặc một phần cơ sở hiện hữu sau ngày 25 tháng Giêng, 1992, thì các sửa đổi này phải được thực hiện đến mức tối đa có thể được để những phần được sửa phải dễ ra vào và dùng được đối với người khuyết tật. 42 USC §12147(a); 49 CFR §37.43.

Ngoài ra, những trạm chính trong các hệ thống xe đường rầy nhẹ hay xe lửa tốc hành phải dễ ra vào và dùng được đối với người khuyết tật càng sớm càng tốt theo thực tế, nhưng không được trễ hơn ngày 26 tháng Bảy, 1993. Có thể xin gia hạn một thời gian lâu đến ngày 26 tháng Bảy, 2020, miễn là hai phần ba các trạm chính đều dễ ra vào trước hạn 26 tháng Bảy, 2010. Bất cứ thực thể nào muốn xin gia hạn phải nộp đơn trước hạn 26 tháng Bảy, 1992.

42 USC §12147(b); 49 CFR §37.47.

3. Cụm từ đến mức tối đa có thể được có nghĩa là gì?

Cụm từ này được áp dụng đối với trường hợp cá biệt khi cấu trúc của một cơ sở hiện hữu khiến nó không thể tuân thủ các tiêu chuẩn thích ứng về ra vào dễ dàng. Trong những hoàn cảnh này, thực thể đó sẽ cung cấp khả năng ra vào dễ dàng đến mức tối đa có thể. 49 CFR §37.43(b).

4. Định nghĩa về trạm chính xe đường rầy nhẹ hay xe lửa tốc hành là gì?

Mỗi thực thể công phải xác định các trạm chính của mình bằng cách cân nhắc các tiêu chuẩn sau:

- a. Các trạm mà số hành khách lui tới hơn mức lui tới trung bình 15 phần trăm, trừ khi trạm đó ở gần một trạm ra vào dễ dàng khác;
- b. Các trạm chuyển tiếp;
- c. Các địa điểm đối phương tiện chính với các loại vận chuyển khác;
- d. Các trạm cuối, trừ khi nó ở gần một trạm ra vào dễ dàng khác; và
- e. Các trạm phục vụ các trung tâm sinh hoạt quan trọng, thí dụ như các trung tâm làm việc hoặc chính quyền, v.v... 49 CFR §37.47(b).

5. Các thực thể công có buộc phải duy trì tính cách ra vô dễ dàng của xe cộ và các cơ sở không?

Có. Các thực thể công phải duy trì các chức năng ra vô dễ dàng trong tình trạng làm việc. Các chức năng ra vô dễ dàng phải được sửa ngay khi hư hỏng. Thực thể đó phải có những biện pháp hợp lý đối với nhu cầu của người khuyết tật sẽ cần dùng chức năng ra vô dễ dàng khi nó đang bị hư hỏng. 49 CFR §37.161.

CÁC QUYỀN VỀ VẬN CHUYỂN CHO NGƯỜI KHUYẾT TẬT THEO ĐẠO LUẬT NGƯỜI MỸ KHUYẾT TẬT

Chương 5

TUYẾN ĐƯỜNG CỐ ĐỊNH

1. Hệ thống tuyến đường cố định là gì?

Đối với hầu hết dân chúng, một hệ thống “tuyến đường cố định” được biết đến dưới hình thức xe buýt thành phố. Hệ thống này thường dùng các xe lớn dài hơn 22 feet. Hệ thống này vận chuyển hành khách trên một tuyến đường định trước, vào những thời gia cố định. Tuyến đường đi một chiều từ điểm A đến điểm B rồi đi ngược lại trên cùng tuyến đường đó. 42 USC § 12141(3); 40 CFR § 37.3

2. “Hệ thống tuyến đường biến thái” là gì?

Một hệ thống tuyến đường biến thái có những đặc điểm của cả hệ thống tuyến đường cố định và hệ thống paratransit. Thực ra nó là một hệ thống xe buýt tuyến đường cố định được phép đi “ra ngoài tuyến” khi có người không thể dùng được trạm xe buýt thường. Khoảng cách mà tuyến đường có thể ra ngoài là $\frac{3}{4}$ dặm mỗi bên của tuyến đường xe buýt thành phố. Một hệ thống tuyến đường biến thái thường xảy ra ở vùng nông thôn. 47 CFR 37.131.

3. Tôi có buộc phải dùng các dịch vụ vận chuyển đặc biệt cho người khuyết tật không?

Không. Quý vị không thể bị buộc phải dùng các dịch vụ vận chuyển đặc biệt (có nghĩa là paratransit, sàn nâng xe lăn) miễn là quý vị có khả năng dùng được phương tiện vận chuyển giống như công chúng. 49 CFR 37.5(b).

4. Một hệ thống chuyên chở công cộng có quyền buộc tôi phải ngồi ở một chỗ nhất định không?

Không. Hệ thống chuyên chở công cộng phải cung cấp chỗ ngồi ưu tiên cho người khuyết tật, nhưng không thể buộc một người khuyết tật phải dùng “chỗ ngồi ưu tiên” được chỉ định nếu người này không muốn ngồi ở những chỗ đó. 49 CFR 37.5(c).

5. “Chỗ ngồi ưu tiên” là gì?

Chỗ ngồi ưu tiên là chỗ dành riêng cho người dùng thiết bị di chuyển (có nghĩa là xe lăn, xe lăn máy, v.v...). Chỗ ngồi ưu tiên cho phép người dùng các thiết bị đó ngồi trong xe lăn, xe lăn máy, v.v... của họ không phải chuyển sang một ghế khác. Những người bị khuyết tật nhẹ và có vấn đề về di chuyển hoặc cần ngồi gần tài xế cũng có thể dùng chỗ ngồi ưu tiên.

6. Tôi dùng xe lăn máy. Một tài xế xe buýt có quyền buộc tôi phải chuyển sang ngồi ghế bất cứ lúc nào không?

Không. Tài xế xe buýt không thể buộc quý vị phải chuyển sang ngồi ghế, nhưng họ có thể đề nghị quý vị làm như vậy.

7. Nếu tôi dùng một thiết bị di chuyển như xe lăn, tôi có phải ngồi ở những khu vực được chỉ định không?

Việc này tùy thuộc vào chính sách của công ty chuyên chở công cộng địa phương. ADA cho phép các công ty chuyên chở công cộng quyền tự quyết định trong việc buộc người dùng thiết bị di chuyển phải ngồi ở những chỗ được chỉ định. 49 CFR § 37.165(b).

8. Những điều lệ nào xác định phải cung cấp bao nhiêu chỗ cho người dùng thiết bị di chuyển?

Điều lệ thay đổi tùy thuộc vào chiều dài của xe. Nếu xe dài hơn 22 feet, thì phải có 2 chỗ được chỉ định cho người dùng thiết bị di chuyển. Nếu xe ngắn hơn 22 feet, thì chỉ cần dành ra 1 chỗ. 49 CFR 38.23(a).

9. Tôi dùng một thiết bị di chuyển. Làm thế nào tôi biết được thiết bị sẽ lọt vừa sàn nâng?

Các thiết bị di chuyển hội đủ tiêu chuẩn theo định nghĩa về “xe lăn thông thường” sẽ lọt vừa sàn nâng. Một “xe lăn thông thường” không rộng quá 30 phân anh và dài quá 48 phân anh, đo cách mặt đất hai phân anh, và không nặng hơn 600 cân anh khi có người ngồi. 49 CFR §§37.16 and 37.3.

10. Làm thế nào tôi biết được thiết bị di chuyển của tôi đáp ứng điều kiện này? Không phải tất cả thiết bị di chuyển làm từ năm 1990 về sau đều hội đủ các điều kiện này hay sao?

Tiếp thay, không phải tất cả thiết bị di chuyển làm từ năm 1990 đều hội đủ các điều kiện này bởi vì không phải tất cả các nhà sản xuất đều đã áp dụng các tiêu chuẩn này trong quy trình sản xuất của họ. Cách tốt nhất là đo để biết thiết bị của quý vị có hội đủ tiêu chuẩn không. Muốn đo bề ngang, phụ chú trong quy định đề nghị đo cách mặt đất hai phân anh, từ bánh xe này qua bánh xe kia.

11. Điều kiện chiều dài 48 phân anh có bao gồm bộ phận để chân của tôi không?

Có thể. Quy định không nói cụ thể về bộ phận để chân, nhưng nhiều cơ quan bệnh vực và cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng có tính cả bộ phận để chân. Việc này gây trở ngại nhiều hơn nếu quý vị dùng một xe lăn ngã chỗ dựa lưng ra được, khiến cho bộ phận để chân được nâng cao và gia tăng khoảng cách.

12. Nếu tôi không có bộ phận để chân thì sao? Một hệ thống tuyến đường cố định có quyền từ chối không cho tôi lên xe không?

Có thể. Quy định cho phép các công ty chuyên chở công cộng tự đặt ra điều lệ điều hành hệ thống tuyến đường cố định. Nhiều điều lệ điều hành này được đặt trên căn bản các điều lệ an toàn của tiểu bang và địa phương.

13. Xe lăn máy dùng điện hoặc thiết bị di chuyển khác có phải là một xe lăn thông thường không?

Nếu một xe lăn máy dùng điện hoặc thiết bị di chuyển khác đáp ứng đủ các chi tiết kỹ thuật về cấu trúc của một xe lăn thông thường theo quy định ADA của

DOT, thì nó phải được xem là một chiếc xe lăn thông thường. 49 CFR §37.3 Phụ Đính D.

14. Xe lăn của tôi có phải được buộc chắc nếu cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng nói thế không?

Có thể. Tùy thuộc vào việc có lý do chính đáng tại sao không buộc chắc xe của quý vị lại được hay không. Nếu lý do là bởi vì không có hệ thống ràng trên xe buýt hoặc dây buộc bị đứt, thì họ không thể từ chối chở quý vị. Tương tự, nếu không thể buộc chắc xe lăn của quý vị bởi vì không có cách nào cột xe lại được, thì đây cũng là lý do chính đáng để không buộc chắc thiết bị đó. Quy định ADA cho phép cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng tự đưa ra các điều lệ về điều hành và an toàn. 49 CFR § 37.165(c)(3).

15. Phải cung cấp các dụng cụ buộc chắc nào?

Tất cả xe cộ tuân thủ ADA đều phải có hệ thống buộc chắc gồm hai phần, một phần để buộc chắc xe lăn thông thường, và một dây choàng ghế ngồi và dây ràng vai cho người dùng xe lăn. 49 CFR § 38.23(d). Xe dài hơn 22 feet phải có đủ chỗ trống và khí cụ buộc chắc cho hai xe lăn thông thường, trong khi xe 22 feet trở xuống phải có chỗ cho ít nhất một xe lăn thông thường. 49 CFR §38.23(a).

16. Không thể buộc chắc xe lăn của tôi được. Tôi vẫn có thể đi xe buýt không?

Có. Quý vị không thể bị từ chối chuyến đi ngay cả khi không thể buộc chắc xe lăn hoặc xe lăn máy của quý vị. 49 CFR § 37.165 (d).

17. Quy định của ADA về việc bảo trì sàn nâng như thế nào?

Có 4 quy định. Một, cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng và nhân viên bảo trì phải có một hệ thống kiểm tra bảo trì thường xuyên sàn nâng để xem sàn nâng có hoạt động bình thường không. Hai, phải kiểm tra thường xuyên. Ba, phải báo cáo ngay về một sàn nâng bị hư. Phải ngưng chạy xe buýt đó và sửa chữa trước ngày xe chạy lại. Bốn, nếu không có xe buýt khác để thay thế xe buýt ngưng chạy, và không dùng đến xe đó thì dịch vụ vận chuyển bị cắt giảm, thì có thể cho xe buýt đó chạy. Tuy nhiên, phải sửa chữa trong vòng 5

ngày (nếu vùng phục vụ có dưới 50,000 dân), hoặc 3 ngày (nếu vùng phục vụ có trên 50,000 dân) kể từ ngày khám phá ra sàn nâng bị hư. 49 CFR §37.163.

18. Tôi có thể mang thú vật trợ khuyết của mình vào xe hoặc cơ sở chuyên chở công cộng không?

Có. Tài xế xe buýt phải cho phép thú vật trợ khuyết đi theo người khuyết tật vào xe buýt và các cơ sở. 49 CFR § 37.167(d).

19. Tôi dùng một máy thở. Tôi có thể bị từ chối không được đi xe buýt không?

Không. Công ty chuyên chở công cộng không thể cấm quý vị đi xe buýt với máy thở hoặc bình ô xy xách tay. 49 CFR § 37.167(h).

20. Tôi có thể bị buộc phải dẫn theo người khác, thí dụ như trợ tá săn sóc cá nhân, khi tôi đi xe buýt không?

Không. Một hệ thống chuyên chở công cộng không thể buộc quý vị phải dẫn theo trợ tá khi quý vị đi xe buýt. 49 CFR 37.5(e)

21. Tài xế xe buýt đôi khi thô lỗ đối với tôi. Tôi có thể làm gì về chuyện này không?

Có. Mỗi thực thể công phải bảo đảm là nhân viên của họ được huấn luyện hữu hiệu. Điều này có nghĩa là cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng có thể điều hành xe cộ và dụng cụ một cách đúng đắn và an toàn. Người khuyết tật phải được đối xử với phong cách tôn trọng và lịch sự. Tài xế xe buýt phải chú ý cẩn thận những khác biệt trong số người khuyết tật. 49 CFR §37.173; 49 CFR §37.11. Nếu quý vị bị đối xử một cách thô lỗ, quý vị có thể nộp đơn khiếu nại cho công ty xe buýt.

Thủ tục khiếu nại thay đổi tùy theo cơ quan vận chuyển. Quý vị nên liên lạc với ban dịch vụ khách hàng của cơ quan địa phương để tìm hiểu cách nộp đơn khiếu nại. Xem *Chương 9 Nộp Đơn Khiếu Nại* để tìm hiểu thêm chi tiết về việc nộp đơn khiếu nại.

22. Trung tâm không-cân-hẹn chỗ tôi đến để được giúp đỡ về sức khỏe tâm thần nằm trên một tuyến đường xe buýt. Các tài xế thỉnh thoảng không chịu đón tôi. ADA có cho phép việc này không?

Không. ADA không cho phép tài xế xe buýt quyền từ chối chở khách chỉ vì khuyết tật của quý vị. Đây là hành động bất hợp pháp và quý vị có thể khiếu nại công ty xe buýt. 49 CFR §37.5(a),(h).

Thủ tục khiếu nại thay đổi tùy theo cơ quan vận chuyển. Quý vị nên liên lạc với ban dịch vụ khách hàng của cơ quan địa phương để tìm hiểu cách nộp đơn khiếu nại. Xem *Chương 9 Nộp Đơn Khiếu Nại* để tìm hiểu thêm chi tiết về việc nộp đơn khiếu nại.

23. Một số tài xế xe buýt đã từ chối không giúp tôi gắn các khí cụ buộc chắc. Họ có thể làm thế không?

Không. Công ty phải bảo đảm rằng tài xế và các nhân viên khác của họ biết dùng các dụng cụ hoặc chức năng liên quan đến tính cách ra vào dễ dàng. Khi cần thiết, hoặc nếu có yêu cầu, nhân viên công ty sẽ giúp hành khách sử dụng các khí cụ buộc chắc, thang nghiêng và sàn nâng. 49 CFR §37.167(e); 49 CFR §37.165 (f).

24. Một tài xế có buộc phải tuyên bố các điểm dừng không?

Có. Tài xế phải tuyên bố các trạm đổi xe, giao lộ chính, các điểm đến và khoảng cách dọc theo tuyến đường bằng một phương thức hữu hiệu để người khuyết thị biết được vị trí của họ. Tài xế cũng phải tuyên bố bất cứ điểm dừng nào khi được người khuyết tật yêu cầu. 49 CFR §37.167(b).

25. Tài xế phải tự nói hay họ có thể dùng phương tiện cơ khí?

Tài xế có thể tự nói hay dùng phương tiện cơ khí miễn là có thể nghe được những lời tuyên bố cả ở bên trong lẫn bên ngoài xe buýt. 49 CFR §37.167 Phụ Đính D.

26. ADA buộc tài xế phải làm gì khi tuyên bố các điểm dừng cho người bị khuyết thính?

Tài xế phải dùng giấy viết để truyền đạt cho người bị khuyết thính. Ngoài ra, công ty chuyên chở công cộng có thể dùng phương tiện cơ khí để người điếc hoặc khuyết thính đọc được những giao lộ chính và trạm đổi xe dọc theo tuyến đường. 49 CFR 37.167(f).

27. Tôi có thể bị yêu cầu rời khỏi xe buýt vì có người “ngĩ” rằng tôi làm phiền những hành khách khác không?

Nói chung thì không. Đôi khi người khuyết tật tâm thần nói lớn tiếng hoặc hành xử một cách giận dữ. Nếu những hành động này hay hành động khác là do khuyết tật của quý vị gây ra, thì tài xế xe buýt không thể yêu cầu quý vị xuống xe. Tuy nhiên, có loại hành vi mà tài xế có thể yêu cầu quý vị xuống xe. Loại hành vi này bao gồm: (1) khiến cho tài xế điều khiển xe buýt không an toàn, (2) làm điều gì có thể gây tổn thương cho người khác trên xe buýt, (3) có hành động bất hợp pháp. 49 CFR §37.5(h).

28. Tôi phải mất thời gian lâu mới lên được xe buýt và tài xế hối thúc tôi. Tài xế có thể làm thế không?

Không. Quý vị phải có được đủ thời gian để lên hoặc xuống xe buýt. 49 CFR §167(i).

29. Tài xế xe buýt có buộc phải giúp đỡ tôi trên xe buýt không?

Có. Tài xế phải đề nghị giúp đỡ quý vị trong việc sử dụng sàn nâng, thang nghiêng, và các khí cụ buộc chắc xe lăn. Tài xế phải giúp quý vị ngay cả khi họ phải rời khỏi ghế ngồi. 49 CFR §37.165. Tài xế không buộc phải nâng quý vị hoặc hành lý của quý vị lên xe.

30. Tôi có thể bị tính thêm tiền khi đi xe buýt nếu tôi bị khuyết tật không?

Không. Quý vị không thể bị tính thêm tiền khi đi xe buýt thành phố bởi vì quý vị bị khuyết tật. 49 CFR § 37.5(d). Tuy nhiên, quý vị có thể bị tính thêm tiền để

dùng hệ thống đáp ứng theo nhu cầu. Cũng còn được gọi là hệ thống paratransit. 49 CFR §37.131.

31. ADA có buộc các hệ thống chuyên chở công cộng tính bớt giá cho người khuyết tật không?

Không. ADA không buộc phải bớt giá vé cho người khuyết tật.

32. Có luật nào buộc cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng phải tính bớt giá cho người khuyết tật không?

Có, cả luật liên bang và tiểu bang. Đạo Luật Vận Chuyển Cư Dân Thành Thị (Urban Mass Transportation Act), một luật liên bang, buộc phải bớt giá vé cho người khuyết tật thể chất ngoài giờ cao điểm tại các khu vực thành thị có từ 50,000 dân trở lên. Số tiền giảm bớt này phải tối thiểu 50% giá vé.

49 CFR §1604(m). Luật tiểu bang California quy định rằng khi bớt giá vé cho cao niên, thì cũng phải bớt giá cho người khuyết tật về thể chất hoặc tâm thần. Đạo Luật Tiện Ích Công Cộng (Public Utilities Code, PUC) §99155. Một số công ty chuyên chở công cộng buộc phải có thể căn cước hành khách mới được bớt giá. PUC §99155.

CÁC QUYỀN VỀ VẬN CHUYỂN CHO NGƯỜI KHUYẾT TẬT THEO ĐẠO LUẬT NGƯỜI MỸ KHUYẾT TẬT

Chương 6

XE CỘ

1. Tôi từng nghe rằng phương tiện vận chuyển công cộng phải cho phép người bị khuyết tật ra vào dễ dàng. Có đúng không?

Có. Theo ADA, một người bị khuyết tật không thể bị cấm không cho tham dự hoặc bị từ chối phúc lợi về dịch vụ vận chuyển do chính quyền thành phố, quận hoặc địa phương khác điều hành. ADA buộc rằng vận chuyển công cộng phải dễ tiếp cận đối với người khuyết tật, tuy nhiên có nhiều điều lệ về tiêu chuẩn tiếp cận dễ dàng, kể cả điều lệ về việc lúc nào phải có xe cộ dễ ra vào.

42 USC §12132; 49 CFR §37.5.

2. Thành phố của tôi có một hệ thống tuyến đường cố định, các quy định về việc mua hoặc thuê xe mới dễ ra vào như thế nào?

Tất cả xe cộ mới, kể cả xe buýt và xe chạy đường rầy, mua hoặc thuê sau ngày 25 tháng Tám 1990, phải dễ ra vào và dùng được đối với người khuyết tật. Một cơ quan đặc trách chuyên chở công cộng chỉ có thể được mua hoặc thuê một xe buýt khó ra vào và khó dùng đối với người khuyết tật nếu được Cơ Quan Quản Lý Đạo Luật Vận Chuyển Cư Dân Thành Thị cho miễn khoản này.

42 USC §§12142(a), 12145; 49 CFR §§37.79, 37.71(b).

3. Các điều lệ về việc mua hoặc thuê xe mới cho các hệ thống đáp ứng theo nhu cầu gồm có những gì (nghĩa là dial-a-ride)?

Một cơ quan đặc trách chuyên chở công cộng buộc phải mua hoặc mượn xe cộ mới để đáp ứng nhu cầu dễ ra vào và dùng được đối với người khuyết tật; trừ khi hệ thống này, khi nhìn một cách toàn diện, đang cung cấp mức dịch vụ tương đương cho người khuyết tật so với mức dành cho người không khuyết tật.

42 USC §12144; 49 CFR §37.77(a),(b).

4. Thế nào là mức dịch vụ tương đương?

Một hệ thống đáp ứng theo nhu cầu cung cấp một mức dịch vụ tương đương, nếu dịch vụ dành cho người khuyết tật được cung cấp trong một môi trường hội nhập thích hợp nhất đối với nhu cầu của họ và tương đương với dịch vụ cung cấp cho những người khác trong các khía cạnh sau của dịch vụ:

- 1) Thời gian đáp ứng,
- 2) Giá vé,
- 3) Khu vực địa lý của dịch vụ,
- 4) Giờ giấc của dịch vụ,
- 5) Các giới hạn hoặc ưu tiên trên căn bản mục đích chuyến đi,
- 6) Hiện hữu thông tin và khả năng cho giữ chỗ trước; và
- 7) Bất cứ giới hạn nào đối với sức chở hoặc khả năng cung cấp dịch vụ.

42 USC §12144; 49 CFR §37.77(c)

5. Cụm từ dễ ra vào và dừng được đối với người khuyết tật có nghĩa là gì?

Tùy thuộc vào kích thước của xe. Xe dài hơn 22 feet phải có ít nhất hai chỗ để buộc chắc xe lăn, xe dưới 22 feet phải có ít nhất một chỗ. Xe dài hơn 22 feet cũng phải có hệ thống phóng thanh để tài xế có thể tuyên bố các điểm dừng và cung cấp thông tin khác cho hành khách.

Tất cả xe vận chuyển công cộng phải có những điểm sau mới được xem là dễ ra vào và dừng được đối với người khuyết tật:

Một sàn nâng chịu được 600 cân anh với mặt nâng kích thước tối thiểu 30 x 48 phân anh có thanh vịn hai bên, hoặc một thang nghiêng để ra vô xe.

- Sàn xe phải trải vật liệu chống trơn trượt.

- Dấu hiệu sọc tương phản trên tất cả cạnh bậc thang và bàn nâng hoặc cạnh thang nghiêng.
- Phải chỉ định ưu tiên những chỗ ngồi phía trước xe cho người khuyết tật.
- Phải có các thanh vịn ngang và vịn dọc trong xe để giúp hành khách lên xuống xe và di chuyển bên trong.
- Phải tuân theo các điều kiện cụ thể về kích thước bảng hiệu và đèn để giúp người kém thị lực.

49 CFR §§38, 37.3(m), 37.7, 37.9.

6. Xe cũ có cần phải dễ ra vào và dùng được đối với người khuyết tật không?

Có thể. Tất cả xe cũ (kể cả xe buýt và xe toa kéo) mua hoặc mượn sau ngày 25 tháng Tám, 1990, đều phải dễ ra vào và dùng được đối với người khuyết tật. 42 USC §12142(b); 49 CFR §§37.73, 37.87. Tuy nhiên, một cơ quan đặc trách chuyên chở công cộng có thể mua một xe cũ khó ra vào nếu họ không thể mua được một xe dễ ra vào sau khi đã có *nỗ lực trung thực* để làm thế. 42 USC § (b); 49 CFR §§37.73, 37.87.

7. Nỗ lực trung thực có nghĩa là gì?

Nỗ lực trung thực bao gồm tối thiểu các bước sau:

- Thăm dò khởi đầu để tìm xe dễ ra vào;
- Truy tìm xe dễ ra vào trên toàn quốc; và
- Quảng cáo trong các ấn phẩm nghề chuyên môn và liên lạc với các hội nghề chuyên môn.

49 CFR §§37.73(c, d), 37.87(c, d).

8. Xe cổ thì sao, chúng có cần phải dễ ra vào không?

Không. Một chiếc xe không cần phải dễ ra vào và dùng được đối với người khuyết tật nếu xe đó nằm trong Danh Mục Quốc Gia Những Địa Điểm Lịch Sử (National Registry of Historic Places) và việc làm cho nó dễ ra vào và dùng

được đối với người khuyết tật sẽ thay đổi đáng kể đặc tính lịch sử của nó.
42 USC §12142(c)(2); 49 CFR §§37.75(d), 37.83(d).

9. Thành phố của tôi đã có sẵn xe cộ dễ ra vào, nhưng chúng không tuân thủ ADA, họ có phải cải biến chúng không?

Không. ADA không buộc cải biến bất cứ xe nào cho các hệ thống tuyến đường cố định. 42 USC §12142; 49 CFR §37.71

CÁC QUYỀN VỀ VẬN CHUYỂN CHO NGƯỜI KHUYẾT TẬT THEO ĐẠO LUẬT NGƯỜI MỸ KHUYẾT TẬT

Chương 7

PARATRANSIT

1. Làm thế nào ADA xác định được rằng dịch vụ paratransit cung cấp “dịch vụ tương đương” cho một hệ thống tuyến đường cố định?

Các hệ thống paratransit phải tương đồng với hệ thống tuyến đường cố định. Một hệ thống paratransit phải cung cấp dịch vụ tương đương với những gì hệ thống tuyến đường cố định cung cấp trong các lãnh vực sau:

- a. Thời gian đáp ứng;
- b. Giá vé;
- c. Khu vực địa lý;
- d. Những giờ trong ngày;
- e. Những ngày trong tuần;
- f. Các giới hạn hoặc ưu tiên trên căn bản mục đích chuyển đi;
- g. Hiện hữu thông tin và khả năng cho giữ chỗ trước; và
- h. Bất cứ giới hạn nào đối với sức chở hoặc khả năng cung cấp dịch vụ.

42 USC §12144; 49 CFR 37.77(c).

2. Hệ thống đáp ứng theo nhu cầu là gì?

Bất cứ hệ thống chuyên chở công cộng nào không chạy trên các tuyến đường cố định vào giờ giấc cụ thể; có nghĩa là dịch vụ dial-a-ride hoặc paratransit. 49 CFR 37.3.

3. Các tiêu chuẩn để xác định việc hội đủ tiêu chuẩn paratransit của ADA là gì?

Quy định ADA có ba phân loại về hội đủ tiêu chuẩn paratransit của ADA. Đó là:

- a. Người nào vì khuyết tật mà không thể tự lên xe, ngồi xe hoặc xuống xe buýt dễ ra vào trên tuyến đường cố định;
- b. Người nào không thể dùng hệ thống tuyến đường cố định vì hệ thống đó không hoàn toàn dễ ra vào. Hoặc các xe trên tuyến đường người đó muốn dùng đều không dễ ra vào, hoặc trạm ngừng không dễ ra vào, hoặc thiết bị di chuyển của người đó không thể lọt vừa sàn nâng của xe buýt chạy tuyến đường cố định;
- c. Người nào vì khuyết tật của họ khi kết hợp với các yếu tố môi trường, thí dụ như nóng hoặc lạnh, không thể dùng xe buýt trên tuyến đường cố định toàn thời gian. Điều kiện hội đủ tiêu chuẩn paratransit của ADA có thể vừa cụ thể về chuyến đi và có thể vĩnh viễn hay tạm thời.

42 USC 12143(c)(1)(A); 49 CFR 37.123(e).

Nếu một người hội đủ điều kiện về tiêu chuẩn cho một số chuyến đi và không đủ điều kiện cho các chuyến khác, thì người đó chỉ hội đủ tiêu chuẩn paratransit của ADA cho các chuyến đi mà họ đáp ứng được tiêu chuẩn paratransit của ADA. 49 CFR §37.123(b).

Người ta cũng có thể hội đủ tiêu chuẩn paratransit của ADA trên căn bản khuyết tật vĩnh viễn hay tạm thời. 49 CFR §37.123(c).

4. Tiến trình cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng phải áp dụng để xác định ai có và ai không hội đủ tiêu chuẩn paratransit của ADA như thế nào?

Cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng phải xét xem quý vị lên xe, ngồi xe, và xuống xe buýt thông thường trong thành phố như thế nào. Chìa khóa để xác định là liệu khuyết tật của quý vị có ngăn trở quý vị sử dụng hệ thống tuyến đường cố định toàn thời gian hay một số thời gian không.

ADA buộc rằng cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng chỉ được công nhận việc hội đủ tiêu chuẩn paratransit của ADA đối với những người đáp ứng được các tiêu chuẩn paratransit của ADA mà thôi (xem câu hỏi #3 ở trên). Tuy nhiên, tiến trình này không thể áp đặt các gánh nặng hành chánh vô lý đối với người nộp đơn, và không thể dính dáng đến “lệ phí người sử dụng” hoặc lệ phí nộp đơn.

5. Tôi chưa bao giờ thử dùng xe buýt thành phố. Làm thế nào tôi biết được là mình có hội đủ tiêu chuẩn không?

Câu trả lời tốt nhất sách hướng dẫn này có thể đưa ra là khuyên quý vị nên cân nhắc xem quý vị phải có những di chuyển gì, kỹ năng nhận thức và những khả năng thể chất và tâm thần nào khác để dùng xe buýt thông thường trong thành phố. Nếu khuyết tật của quý vị “ngăn trở” quý vị làm việc này khi không có người khác giúp, thì có khả năng quý vị có thể hội đủ tiêu chuẩn hưởng các dịch vụ paratransit.

6. Tôi có buộc phải khám sức khỏe không?

Có thể. Đưa giấy bác sĩ cho công ty chuyên chở công cộng có thể đủ rồi. Hoặc dự một buổi “thẩm định chức năng” do công ty chuyên chở công cộng đề nghị có thể là một lựa chọn khác. 49 CFR §37.125.

7. Ai trả tiền cho kỳ khám này?

Nếu quý vị được yêu cầu cụ thể phải có kỳ thẩm định sức khỏe, thì công ty paratransit sẽ phải chịu trách nhiệm tài chánh.

8. Xin dịch vụ paratransit có khó không nếu quý vị bị khuyết tật “vô hình”?

Có. Lẽ ra không nên thế, nhưng tiếc thay, theo kinh nghiệm của PAI thì người bị khuyết tật “vô hình” gặp khó khăn khi xin chứng nhận paratransit. Cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng lấy làm khó hiểu tại sao khuyết tật vô hình của một người, thí dụ như khuyết tật sức khỏe tâm thần, lại có thể ngăn trở họ dùng xe buýt thành phố.

9. Tôi phải làm gì nếu tôi muốn xin dịch vụ paratransit?

Vì ADA cho công ty chuyên chở công cộng quyền tự do đặt điều lệ hoạt động riêng, hầu hết các công ty paratransit có tiến trình nộp đơn của riêng họ; một số công ty nhận đơn bằng văn bản. Các công ty khác có tiến trình phỏng vấn. Tiến trình đó có thể dưới hình thức phỏng vấn trực tiếp hoặc phỏng vấn qua điện thoại. Chúng tôi đề nghị quý vị nên liên lạc với cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng và hỏi về tiến trình nộp đơn của họ.

Toàn bộ chi tiết về tiến trình đó, các tài liệu cần thiết để nộp đơn xin chứng nhận hội đủ tiêu chuẩn, và các thông báo và quyết định về tư cách hội đủ tiêu chuẩn nên có dưới những hình thức dễ tiếp cận, nếu có yêu cầu. Người ta cũng có thể yêu cầu phương tiện trợ giúp hợp lý cho tiến trình nộp đơn nếu cần đến. 49 CFR §37.125(b), (c), and (d).

Sau khi quý vị hoàn tất thủ tục nộp đơn, cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng có 21 ngày để quyết định. Quyết định phải bằng văn bản và ghi rõ các lý do đưa ra quyết định. Nếu không có quyết định trong vòng 21 ngày, quý vị được xem là “coi như” hội đủ tiêu chuẩn cho đến khi có quyết định. Quý vị cũng có quyền nhận toàn bộ thông tin, mẫu đơn, các thông báo và quyết định về tư cách hội đủ tiêu chuẩn của quý vị dưới những hình thức dễ tiếp cận. 49 CFR §37.125(b),(c),(d).

10. Giai đoạn 21 ngày bắt đầu lúc nào?

Giai đoạn 21 ngày bắt đầu khi thủ tục nộp đơn được cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng coi là đã hoàn tất. 49 CFR §37.125(c).

11. Điều này cũng áp dụng cho việc tái chứng nhận hay sao?

Đúng. Nếu không có quyết định trong vòng 21 ngày, thì tư cách hội đủ tiêu chuẩn hiện hữu của quý vị vẫn tiếp tục cho đến khi có quyết định.

49 CFR §37.125(c),(f).

12. Nếu tôi bị từ chối tư cách hội đủ tiêu chuẩn thì sao?

Theo ADA, quý vị có quyền kháng cáo. 49 CFR §37.125(g).

13. Tôi phải làm gì nếu tôi không đồng ý với các điều kiện hội đủ tiêu chuẩn theo đó tôi phải dùng dịch vụ này?

Quý vị có quyền kháng cáo các điều kiện áp đặt cho quý vị. 49 CFR §37.125(3).

14. Theo ADA thì tiến trình kháng cáo như thế nào?

Cơ quan chuyên chở công cộng phải cung cấp một tiến trình kháng cáo hành chính cho những người bị từ chối dịch vụ hoặc những người bất đồng với các điều kiện hội đủ tiêu chuẩn. Quyết định từ chối đó phải bằng văn bản và phải ghi rõ (các) lý do dẫn đến việc từ chối.

Quý vị có tối thiểu sáu mươi ngày để nộp đơn xin kháng cáo. Quý vị phải có thể đưa ra chứng cứ, bằng văn bản hoặc bằng miệng, về khuyết tật của quý vị và tác động của nó đối với khả năng dùng dịch vụ tuyến đường cố định của quý vị. Quý vị có thể nhờ người khác đại diện. Quý vị có quyền đưa ra nhân chứng và đối chất với các nhân chứng của cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng.

Phần còn lại của tiến trình thuộc quyền hạn của công ty. Một văn bản quyết định phải được gửi cho quý vị ghi rõ các lý do dẫn đến quyết định trong vòng ba mươi ngày sau phiên xử. Tuy nhiên, nếu cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng chưa cho quyết định trong vòng 30 ngày sau khi hoàn tất tiến trình kháng cáo, thì công ty chuyên chở công cộng sẽ cung cấp dịch vụ paratransit từ lúc đó cho đến khi có hoặc trừ khi có quyết định bác đơn kháng cáo. 49 CFR §37.125 (g)(1) & (3).

15. Tôi có phải nộp đơn hàng năm hay không?

Có thể. Theo ADA, cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng có quyền tái chứng nhận hành khách. Chuyện này thường không nhiều hơn một lần mỗi năm. 49 CFR §37.125(f).

16. Nếu tôi bị từ chối tư cách hội đủ tiêu chuẩn khi tái chứng nhận thì sao?

Nếu quý vị không đồng ý với quyết định từ chối, quý vị có quyền kháng cáo. 49 CFR §37.125(g).

17. Tôi có tiếp tục được paratransit phục vụ không nếu tôi kháng cáo quyết định từ chối tư cách hội đủ tiêu chuẩn sau khi tái chứng nhận?

Có. Trong khi chờ đợi kết quả kháng cáo, tư cách hội đủ tiêu chuẩn của quý vị vẫn có giá trị như cũ.

18. Chuyện gì xảy ra nếu tôi kháng cáo thất bại?

Quy định không nói gì về các thủ tục hành chính khác mà quý vị có thể làm. Trong hầu hết các trường hợp, quý vị có thể nộp đơn khiếu nại hành chính lên Nha Quản Trị Vận Chuyển Công Cộng Liên Bang (FTA) hoặc quý vị có thể theo đuổi các phương thức pháp lý khác (xem *Chương 9 Nộp Đơn Khiếu Nại*).

19. Paratransit phải cung cấp loại dịch vụ nào?

Quý vị có quyền hưởng dịch vụ “đưa đón tận nơi”. Tối thiểu thì dịch vụ này là “đưa đón tại lề đường”. Nhiều cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng có dịch vụ “đưa đón tại cửa”. Cơ quan chuyên chở công cộng có thể cung cấp dịch vụ gọi là “chuyển khách” đến cách dịch vụ vận chuyển công cộng khác, thí dụ như dịch vụ xe ca, dành cho người hội đủ tiêu chuẩn Loại 2 hoặc 3. 49 CFR §37.129(a)(b)(c).

Quý vị có quyền hưởng cùng tiêu chuẩn dịch vụ như người đi xe buýt thông thường trong thành phố. 49 CFR §37.121(a).

20. Trong những tình huống nào tôi có thể bị treo dịch vụ paratransit?

Quý vị có thể bị cơ quan cung cấp paratransit treo dịch vụ nếu họ có thể chứng minh được là quý vị có “thói quen hoặc cố ý” bỏ các chuyến đi. 49 CFR §37.121 Phụ Đính D; §37.125(h).

21. “Bỏ chuyến đi” là gì?

Bỏ chuyến đi là khi quý vị đã có hẹn giữ chỗ và không bỏ hẹn kịp thời hoặc không có mặt khi xe buýt đến đón quý vị. Quý vị không thể bị treo dịch vụ vì hụt các chuyến đi do lỗi của tài xế hoặc các yếu tố khác ngoài khả năng kiểm soát của quý vị. 49 CFR §37.121 Phụ Đính D; §37.125(h)(1).

22. Tôi có thể có bao nhiêu lần “bỏ chuyến đi” trước khi tôi bị treo dịch vụ?

Chuyện này thay đổi tùy theo cơ quan cung cấp dịch vụ. Thường là một con số “hợp lý” trong một tháng hoặc một quý trong năm. 49 CFR §37.125(h).

23. Tôi có thể bị treo dịch vụ bao lâu?

Thường là một giai đoạn “hợp lý”, do thực thể chuyên chở công cộng quyết định. 49 CFR §37.125(h).

24. Tôi có thể bị treo dịch vụ vì các lý do khác ngoài “bỏ chuyến đi” hay không?

Có. Có thể bị treo dịch vụ vì các lý do sau:

- Không hủy các chuyến đi khi còn “cơ hội” theo đòi hỏi của công ty chuyên chở công cộng;
- Chậm trễ nhiều lần;
- Hành xử có hại cho người khác, kể cả tài xế, và bản thân quý vị.

Cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng phải chứng minh được quý vị có “thói quen hoặc cố ý”. Có thể kháng cáo những loại treo dịch vụ này như trình bày ở trên.

25. “Tiến trình treo dịch vụ” chuyển đi paratransit là gì?

- Quý vị phải được thông báo bằng văn bản trước khi bị treo dịch vụ. Thông báo phải ghi rõ các lý do treo dịch vụ.
- Quý vị phải có cơ hội được lắng nghe (một vụ kháng cáo).
- Quý vị phải được thông báo bằng văn bản về quyết định đó.

49 CFR §37.125(h)(2)

26. Tôi có thể kháng cáo một quyết định treo dịch vụ paratransit không?

Có. Quý vị có thể kháng cáo quyết định treo dịch vụ. Cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng phải áp dụng cùng các điều kiện giống như đã liệt kê trong việc bác bỏ tư cách hội đủ tiêu chuẩn paratransit. Việc treo dịch vụ sẽ được hoãn lại để chờ kết quả kháng cáo. 49 CFR §37.125(h)(3).

27. Tôi có thể bị treo dịch vụ vì tôi bị khuyết tật tâm thần không?

Không. Quý vị không thể bị treo dịch vụ chỉ vì quý vị bị khuyết tật tâm thần. Tuy nhiên, nếu cách hành xử của quý vị khiến tài xế khó lái xe hoặc có thể gây thương tích cho hành khách khác, thì cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng có thể treo dịch vụ của quý vị. Tuy nhiên, quý vị có quyền kháng cáo việc treo dịch vụ này như trình bày ở trên. 47 CFR §37.125(h)(3).

28. Tôi phải trả bao nhiêu tiền cho mỗi chuyến đi?

Quý vị chỉ có thể bị tính gấp đôi số tiền quý vị sẽ trả nếu quý vị đi xe buýt thông thường trong thành phố. 49 CFR §37.131(c).

29. Tại sao tôi có thể bị tính thêm tiền khi dùng dịch vụ paratransit?

Lý do mà quý vị có thể bị tính thêm tiền là bởi vì điều hành hệ thống này tốn kém hơn.

30. Paratransit có thể từ chối yêu cầu chuyên chở của tôi vì “mục đích chuyến đi” của tôi không?

Không. Cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng không thể giới hạn khả năng đi lại của quý vị vì mục đích chuyến đi. 49 CFR §37.131(d).

31. Paratransit phải cung cấp dịch vụ trong những giờ giấc nào?

Cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng phải hoạt động cùng giờ trong ngày và cùng ngày trong tuần như xe buýt thông thường trong thành phố. 49 CFR §37.131(c)(2).

32. Xe buýt thông thường trong thành phố của chúng tôi không chạy vào cuối tuần. Dịch vụ paratransit của tôi có buộc phải chạy vào cuối tuần không?

Không. Dịch vụ paratransit phải chạy cùng ngày trong tuần giống như xe buýt thông thường trong thành phố. Nhưng, công ty chuyên chở công cộng luôn luôn có thể cung ứng thêm dịch vụ nhiều hơn là đòi hỏi của ADA. 49 CFR §37.131(c)(2).

33. ADA nói gì về giờ giấc các chuyến đi paratransit?

Một công ty chuyên chở công cộng phải cung cấp dịch vụ hôm-sau. Nhân viên phục vụ có thể nhận hẹn giữ chỗ trước, hoặc dùng phương tiện cơ khí. Nếu có nhận hẹn giữ chỗ trước, thì phải nhận trong giờ làm việc của cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng. Nếu công ty cung cấp dịch vụ đóng cửa trong ngày trước ngày cần dịch vụ, thì hệ thống có thể thương lượng thời điểm đón đưa với quý vị. 42 USC §12143(a); 49 CFR §37.131(b).

34. Tôi có phải lấy hẹn giữ chỗ trước không?

Không. Khi quy định ADA được áp dụng lần đầu vào năm 1991, thì phải lấy hẹn giữ chỗ trước. Tuy nhiên vào năm 1996, điều kiện phải giữ chỗ trước được loại bỏ. Hiện nay, việc lấy hẹn giữ chỗ trước là một lựa chọn của dịch vụ paratransit, nhưng không cần thiết. 49 CFR 37.131(b)(4).

35. Đường dây điện thoại bận khi tôi gọi vào để lấy hẹn chuyến đi. Họ có quyền để tôi chờ đường dây một thời gian lâu không?

Không. Mọi hoạt động, kể cả gọi điện thoại để giữ chỗ trước, đều phụ thuộc vào các điều kiện của ADA. Có thể vi phạm ADA nếu quý vị bị buộc phải chờ quá lâu để sắp xếp chuyến đi. Một vụ vi phạm ADA thường được chứng minh bằng cách cho thấy rằng công ty chuyên chở công cộng có “thói quen hoặc cố ý” vi

phạm một cách cụ thể, thí dụ như để công chúng phải chờ máy điện thoại một thời gian dài. Sự cố ý này cho thấy rằng có người bị cản trở không thực hiện quyền được hưởng vận chuyển công cộng của họ được. Nhưng, một vụ (hoặc ngay cả vài vụ) không nhất thiết có nghĩa là ADA đã bị vi phạm. PAI đề nghị người khuyết tật nên ghi nhận các sự việc xảy ra này để chứng minh ADA đã bị vi phạm vì thói quen hoặc cố ý.

36. Sự khác biệt giữa “chuyến đi cơ quan” và “chuyến đi ADA” là gì?

Công ty paratransit được quyền ký hợp đồng riêng với các cơ quan để cung cấp các chuyến đi cụ thể cho người khuyết tật. Thông thường, một cơ quan đưa cho dịch vụ paratransit một danh sách tên và trả tiền trực tiếp cho công ty chuyên chở. Cá nhân có tên không được chọn lựa nơi đến và có thể không được chứng nhận ADA cho paratransit.

Để có chuyến đi ADA quý vị phải “hội đủ tiêu chuẩn paratransit” hoặc “được chứng nhận” hội đủ tiêu chuẩn paratransit của ADA. Quý vị trả tiền cho các chuyến đi ADA. Quý vị được quyền chọn đi đến đâu. 49 CFR §37.139(c)(2).

37. Dịch vụ giữ chỗ dài hạn là gì?

Có thể có dịch vụ giữ chỗ dài hạn cho người thường xuyên đi đến cùng một địa điểm trong một thời gian giới hạn. Quý vị không cần phải gọi điện thoại hàng ngày để giữ chỗ trước. Một số người khuyết tật thấy dịch vụ này có lợi nếu họ thường lui tới sở làm, trường đại học, v.v... 49 CFR §37.133.

38. Các cơ quan cung cấp paratransit có buộc phải có dịch vụ giữ chỗ dài hạn không?

Không. Dịch vụ này là lựa chọn của cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng. Nếu công ty chuyên chở công cộng có cung cấp loại chuyến đi này, thì những điểm sau đây được áp dụng:

- Cơ quan chuyên chở công cộng không thể dành ra hơn 50% các chuyến đi của họ cho dịch vụ giữ chỗ dài hạn;
- Dịch vụ này có thể để quý vị vào danh sách chờ đợi. Đây là lần duy nhất ADA cho phép danh sách chờ đợi.

49 CFR 37.133(b)(c).

39. Tại sao các công ty cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng không thể có hơn 50% dịch vụ giữ chỗ dài hạn?

Nếu cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng tự quyết định dành ra hơn 50% cho dịch vụ giữ chỗ dài hạn, thì sẽ chẳng còn chuyến đi nào cho các chuyến đi thường nhật. ADA tìm cách thiết lập dịch vụ “tương đương” với dịch vụ tuyến đường cố định. Điều lệ 50% này được thiết lập để cân bằng những khó khăn có thể xảy ra cho người khuyết tật phải gọi vào hàng ngày so với nhu cầu cung ứng thêm chuyến đi cho mọi người. 49 CFR §37.133.

40. Tôi làm thế nào để lấy hẹn chuyến đi?

Khi quý vị gọi vào để lấy hẹn, hãy chắc là quý vị có sẵn địa chỉ nơi muốn đến. Nhân viên nhận hẹn chỉ được hỏi về nơi quý vị muốn đến và thời gian quý vị muốn được đón. Một tài xế xe buýt thông thường trong thành phố không hỏi hành khách tại sao họ đi đâu. Vì thế, một cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng không thể hỏi quý vị về mục đích chuyến đi của quý vị. Một số nơi cung cấp đòi hỏi quý vị phải gọi điện thoại nhiều lần cho nhiều chuyến đi nếu quý vị đi khứ hồi hoặc đi nhiều chặng. Cơ quan cung cấp paratransit có nhiều tự do trong việc đặt điều lệ để bảo đảm hoạt động của họ chạy đều hòa. 49 CFR §37.121(a). Quý vị nhớ hỏi xin một bản điều lệ hoạt động và các hướng dẫn cho người tiêu thụ từ các cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng.

41. “Cơ hội hai giờ” là gì?

Cơ hội hai giờ là khoảng thời gian để có thể thương lượng chuyến đi. Quý vị phải cho nhân viên nhận hẹn, còn gọi là nhân viên nhận điện thoại, thời điểm quý vị muốn được đón. Nhân viên nhận điện thoại có thể xem các chuyến đi trong khoảng thời gian một giờ trước thời điểm quý vị yêu cầu hoặc một giờ sau thời điểm đó. 49 CFR §37.131(b)(2).

42. Quý vị có thể đưa ra thí dụ không?

Giả sử quý vị có hẹn bác sĩ lúc 11:30 giờ sáng. Nếu quý vị yêu cầu được đón lúc 9:00 giờ sáng, thì quý vị có thể được đề nghị chuyến đi sớm nhất là 8:00 giờ sáng và trễ nhất là 10:00 giờ sáng. Bất cứ khi nào quý vị tìm cách lấy quyết định về thời gian, hãy chắc là quý vị tính cả yếu tố đi xe chung, giờ đi trễ mà hãng xe trừ hao cho những vấn đề bất ngờ và thời gian chuyến đi kéo dài bao lâu. Nếu

hãng xe ghi trong điều lệ hoạt động của họ rằng họ có trừ hao khả năng bị trễ mười lăm phút, thì quý vị phải cân nhắc điều đó khi thương lượng lấy chuyến đi.

43. Khi tôi gọi vào để lấy hẹn chuyến đi, tôi thường bị “từ chối vì hết chỗ”. Dịch vụ paratransit có được làm như thế không?

Không. Không được giới hạn số chuyến đi quý vị có thể lấy. Quý vị không thể bị đưa vào danh sách chờ đợi hoặc chịu bất cứ cách làm việc nào khác nhằm giới hạn mức độ dịch vụ paratransit. 49 CFR §37.131(f).

44. Tôi có thể di chuyển bằng paratransit giữa hai địa hạt chuyên chở công cộng khác nhau không?

Có thể. Một địa hạt chuyên chở công cộng không bị ADA buộc phải cung cấp dịch vụ sang một địa hạt chuyên chở công cộng khác trừ khi cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng đưa một xe buýt tuyến đường cố định đến đó, hoặc có thỏa thuận giữa các địa hạt với nhau.

45. Có cách nào để tôi có thể đến một địa hạt khác không?

Có. Nếu quý vị cần đến khu vực của một địa hạt khác, giả dụ như quận kế cận, quý vị có thể sắp xếp để “chuyển xe”. Hãng paratransit của quý vị có thể bỏ quý vị xuống một địa điểm định trước và dịch vụ paratransit kia có thể đón quý vị. Chuyện này thường xảy ra ở nơi các địa hạt chuyên chở công cộng cùng chia sẻ hành khách thường xuyên trong quận hoặc thành phố. Việc này có thể phức tạp bởi vì không phải tất cả các hệ thống paratransit đều hoạt động cùng giờ giấc với dịch vụ paratransit “địa phương” và quý vị phải “giữ chỗ trước” tại địa hạt khác. Quý vị cũng phải trở thành “du khách” trong địa hạt mới đó. Xin tư cách “du khách” không khó. Đi vào một địa hạt khác cũng có thể tốn kém hơn. Không phải tất cả các dịch vụ paratransit đều tính cùng giá tiền.

46. “Tư cách du khách” là gì?

Theo ADA, “tư cách du khách” cho phép quý vị dùng tư cách hội đủ tiêu chuẩn paratransit của mình trong khi viếng thăm một khu vực khác. 49 CFR §37.127.

47. Tôi làm thế nào để xin được “tư cách du khách”?

Quý vị có thể gọi cho dịch vụ paratransit tại nơi đó. Yêu cầu họ cho quý vị tư cách “du khách”. Các điều kiện của họ có thể thay đổi so với địa hạt địa phương của quý vị. Các điều kiện này có thể bao gồm việc yêu cầu quý vị chứng minh quý vị là cư dân trong khu vực “địa phương” của mình, hoặc cung cấp chứng thư cho thấy quý vị hiện đang là một hành khách hội đủ tiêu chuẩn paratransit. 49 CFR §37.127(b).

48. Tôi có phải ghi danh trở thành người dùng paratransit thường xuyên trong một khu vực mới nơi tôi đến du lịch không?

Không. Địa hạt mới không được phép buộc quý vị phải ghi danh trở thành người dùng paratransit “thường xuyên” trong thời gian thăm viếng. 49 CFR §37.127(e).

49. Tôi có thể duy trì tư cách du khách bao lâu?

Trong bất cứ giai đoạn 365 ngày nào, quý vị có thể là một “du khách” trong một địa hạt đến tối đa 21 ngày. Giai đoạn 21 ngày này không nhất thiết phải liên tục. Quý vị có thể có nhiều giai đoạn 21 ngày, mỗi giai đoạn trong một địa hạt khác nhau. 49 CFR §37.127(e).

50. Tôi có thể đi đâu bằng paratransit?

ADA đòi hỏi xe paratransit phải chạy bất cứ nơi nào hệ thống xe buýt thông thường trong thành phố hoặc trong quận hoạt động, và bao gồm cả bề rộng ba phần tư dặm anh mỗi bên tuyến đường. 49 CFR §37.131(a)(1). Nếu quý vị có hệ thống xe đường rầy trong khu vực dịch vụ, thì dịch vụ paratransit buộc phải cung ứng cho ba phần tư dặm anh chung quanh mỗi trạm và lên đến một dặm anh rưỡi đối với các trạm cuối hoặc trạm ngoại vi. 49 CFR §37.131(a)(2).

51. Trợ tá săn sóc cá nhân cho tôi có phải trả tiền vé để đi chung với tôi không?

Không. Quy định nói rằng trợ tá săn sóc cá nhân (PCA) được đi miễn phí khi đi chung với một hành khách bị khuyết tật. 49 CFR §37.123(f)(1)(i).

52. Cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng có quyền đòi trợ tá săn sóc cho tôi phải có một loại thẻ “transit ID” nào đó hay không?

Có thể. Quy định ADA không nói gì về chuyện này. Một số cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng đã tìm cách áp đặt chuyện này đối với người tiêu thụ. Tuy nhiên, hầu hết người khuyết tật đều có nhiều PCA (kể cả người thân trong gia đình). Bất cứ điều kiện nào cũng ít có khả năng thành công vì nó sẽ trở thành một gánh nặng đối với người tiêu thụ.

53. Tôi có thể dẫn bạn theo không?

Có. Theo ADA, quý vị có thể dẫn theo một người bạn tương tự như trường hợp quý vị đi xe buýt thông thường. Nhưng khác với việc dẫn theo PCA, bạn quý vị sẽ phải trả cùng giá vé như quý vị. 49 CFR 37.123(f).

Trong thực tế, quý vị nên thông báo cho công ty chuyên chở công cộng khi quý vị gọi vào để lấy hẹn cho chuyến đi rằng quý vị có dẫn theo một người bạn hoặc PCA. Vì có báo cho cơ quan chuyên chở biết, nên quý vị sẽ biết chắc là có đủ chỗ cho PCA hay bạn của mình không.

54. Cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng có quyền quy định ai được đi chung với tôi không?

Có. Cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng có nhiều tự do để thiết lập các điều lệ ảnh hưởng đến hoạt động của công ty. Tuy nhiên, họ không thể ngăn cản quý vị dẫn theo một người bạn ngồi xe lăn. Họ có thể không có xe nào chở được xe lăn của bạn quý vị vào thời điểm quý vị muốn được đón. Vì thế, quý vị có thể phải thương lượng về chuyến đi. Hãy chắc là quý vị đọc tất cả các điều lệ về việc dẫn theo bạn bè trong một chuyến đi. Các điều lệ này theo lẽ phải bằng văn bản dưới hình thức mà quý vị có thể hiểu được dễ dàng.

55. Tôi có thể mang theo thú vật trợ khuyết của mình không?

Có. Quý vị được phép mang theo thú vật trợ khuyết cho mình lên xe paratransit. 49 CFR 37.167(d).

56. Tôi không leo bậc thang được và tôi không dùng thiết bị di chuyển. Tôi có thể dùng sàn nâng của xe buýt paratransit không?

Có. Giống như người đi xe buýt thông thường trong thành phố, quý vị có thể yêu cầu được dùng sàn nâng. 49 CFR 37.165(g).

57. Các hệ thống paratransit có phải nộp kế hoạch hàng năm cho chính quyền liên bang không?

Không. Vào năm 1996, quy định đã thay đổi về các kế hoạch paratransit. Vì các cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng phải hoàn toàn tuân thủ các quy định ADA từ ngày 26 tháng Giêng, 1997, nên chính quyền Liên Bang không còn thấy việc buộc mỗi cơ quan cung cấp paratransit phải thiết lập kế hoạch hàng năm là cần thiết nữa. 42 USC §12143(c)(7); 49 CFR §37.135(a),(b)

58. Tôi dùng một thiết bị di chuyển. Có quy định nào về việc để tôi ngồi quay mặt về phía trước hay phía sau trong xe không?

Có. Các điều lệ này dựa vào kích thước của xe và thời điểm mua xe. Hầu hết các điều lệ này chắc đều đã có hiệu lực hiện nay vì thời điểm tuân thủ 26 tháng Giêng, 1997 đã qua. Muốn biết thêm chi tiết, xem Chương XE CỘ. 42 CFR §38.23(d)(4).

59. Tôi có thể nộp đơn khiếu nại về chất lượng dịch vụ cho cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng không?

Có. Tất cả các cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng đều buộc phải áp dụng thủ tục than phiền theo tinh thần của Đoạn 504 của Đạo Luật Phục Hồi (Rehabilitation Act) và ADA. Thủ tục này cần được xuất bản thành sách và có dưới những hình thức khác khi được công chúng yêu cầu. 28 CFR §35.107; 49 CFR §37.11 Phụ Đính D.

60. Các điều kiện để huấn luyện tài xế xe buýt là những gì?

ADA không nói gì về việc tài xế phải được giảng dạy những gì và huấn luyện bao nhiêu giờ. Quy định ADA chỉ có một câu duy nhất về huấn luyện đó là tài xế phải được huấn luyện đạt hiệu năng. 49 CFR 37.173.

61. Các thủ tục than phiền như thế nào nếu tôi có góp ý hoặc khiếu nại?

Các thủ tục than phiền thay đổi tùy thuộc vào cơ quan vận chuyển và hãng cung cấp dịch vụ paratransit. Quý vị nên liên lạc với cơ quan địa phương của mình để tìm hiểu cách nộp đơn khiếu nại. Hầu hết các cơ quan đều sẽ đòi hỏi quý vị phải cung cấp các chi tiết sau:

- Tên, địa chỉ và số điện thoại của người khiếu nại
- Địa điểm và ngày xảy ra vấn đề
- Chi tiết vấn đề
- số của xe buýt (nếu thích hợp)
- thời gian trong ngày đó
- tên nhân viên, và bất cứ người nào có liên quan hoặc các nhân chứng

Khi quý vị nói chuyện với ban dịch vụ khách hàng của cơ quan, nhớ hỏi cách họ giải quyết vấn đề, có các mốc thời gian để tìm ra giải pháp không, ai sẽ thông báo cho quý vị khi vấn đề đã được giải quyết, và quý vị nên liên lạc với ai nếu quý vị không hài lòng với giải pháp.

62. Nếu tôi có khiếu nại về vấn đề liên hệ đến ADA, tôi có thể nộp đơn khiếu nại bên ngoài cơ quan vận chuyển không?

Tốt hơn nên làm việc trực tiếp với cơ quan vận chuyển và công ty cung cấp dịch vụ paratransit, bởi vì họ ở vào vị thế tốt nhất để giải quyết vấn đề. Tuy nhiên, nếu quý vị gặp khó khăn trong việc yêu cầu cơ quan giải quyết vấn đề của mình, hoặc cơ quan địa phương của quý vị không có sẵn thủ tục than phiền, thì quý vị có thể nộp đơn khiếu nại cho Nha Quản Trị Vận Chuyển Công Cộng Liên Bang (FTA) hoặc Bộ Tư Pháp (DOJ). Xem *Chương 9 Nộp Đơn Khiếu Nại* để biết thêm chi tiết về việc nộp đơn khiếu nại cho FTA hoặc DOJ và những cách giải quyết pháp lý khác.

CÁC QUYỀN VỀ VẬN CHUYỂN CHO NGƯỜI KHUYẾT TẬT THEO ĐẠO LUẬT NGƯỜI MỸ KHUYẾT TẬT

Chương 8

NHỮNG HÌNH THỨC VẬN CHUYỂN “CÔNG CỘNG” KHÁC

XE ĐƯỜNG RẦY NHẸ

1. Xe đường rầy nhẹ là gì?

Xe đường rầy nhẹ có nghĩa là một loại xe có toa hoạt động trên đường phố, có quyền ưu tiên một phần hoặc toàn quyền ưu tiên. Dịch vụ xe đường rầy nhẹ có thể gồm toa xe có bậc bước lên hoặc toa xe ngang mặt đường. 49 CFR § 37.3.

2. Bao nhiêu toa trong một hệ thống xe đường rầy nhẹ hoặc xe lửa tốc hành phải thuộc loại ra vào dễ dàng?

Từ ngày 25 tháng Bảy, 1995, tất cả xe lửa có hai toa trở lên đều phải có ít nhất một toa dễ ra vào và dùng được đối với người khuyết tật, kể cả những người dùng xe lăn. 42 USC §12148(b); 49 CFR §37.93(c).

3. Còn xe lửa đường rầy nhẹ chạy trên đường phố thì sao? Chúng có phải ra vào dễ dàng không?

Có. Xe đường rầy nhẹ được thiết kế cho và hoạt động trong các trung tâm thương mại dành cho khách bộ hành, trên đường phố, hoặc ở các khu vực khác mà việc làm trạm lên xuống ngang với mặt đường không thực tế thì phải cung cấp bờ đường hoặc hoặc bàn nâng vào toa, sân trạm cao vừa phải, hoặc các phương tiện dễ dàng khác cho người khuyết tật kể cả người dùng xe lăn. 49 CFR §§38.71(b)(2), 38.73 (b hoặc c).

4. Các toa xe đường rầy nhẹ ra vào khó khăn có buộc phải được cải biến không?

Không. Quy định của ADA không buộc các toa xe đường rầy nhẹ ra vào khó khăn phải được cải biến. Tuy nhiên, nếu cách sửa đổi những phần nào của xe có thể ảnh hưởng đến tính cách ra vào dễ dàng, thì mỗi phần nhỏ nên tuân thủ, theo thực tế cho phép, các quy định về tính cách ra vào dễ dàng của ADA. 49 CFR 38.71(c).

XE LỬA DÀNH CHO NGƯỜI ĐI LÀM THƯỜNG NHẬT

5. Xe lửa dành cho người đi làm thường nhật là gì?

Vận chuyển xe lửa dành cho người đi làm thường nhật được định nghĩa là một dịch vụ xe lửa chở khách đường ngắn hoạt động trong các khu vực thành thị và ngoại ô. Xe lửa dành cho người đi làm thường nhật có thể băng qua các đường biên địa lý của một tiểu bang. 49 CFR 37.3.

6. Các toa xe lửa dành cho người đi làm thường nhật có phải dễ ra vào và dùng được đối với người khuyết tật không?

Có. Các toa xe lửa mới, cũ và tái tạo dành cho người đi làm thường nhật phải dễ ra vào và dùng được đối với người khuyết tật. 36 CFR § 1192.91

7. Bao nhiêu toa trong một hệ thống xe lửa dành cho người đi làm thường nhật phải thuộc loại ra vào dễ dàng?

Từ ngày 25 tháng Bảy, 1995, tất cả xe lửa có hai toa trở lên đều phải có ít nhất một toa dễ ra vào và dùng được đối với người khuyết tật, kể cả những người dùng xe lăn. 42 USC §12148(b); 49 CFR §37.93(c).

8. Nếu các toa xe ra vào khó khăn thì chúng có cần phải được cải biến không?

Có thể. Nếu cách sửa đổi những phần nào của xe ảnh hưởng hoặc có thể ảnh hưởng đến tính cách ra vào dễ dàng, thì mỗi phần được sửa phải tuân thủ, theo thực tế cho phép, với những phần về tính cách ra vào dễ dàng của các quy định

ADA. Những toa xe khó ra vào không bị buộc phải cải biến bằng bàn nâng, thang nghiêng hoặc các thiết bị lên xuống khác. 36 CFR § 1192.91

PHÀ VÀ CÁC LOẠI TÀU CHỖ KHÁCH KHÁC

9. Phà là gì?

Phà được định nghĩa là một chiếc tàu chuyên dùng để chở hành khách hay xe cộ hoặc cả hai, hoạt động thường xuyên trong khoảng cách ngắn giữa hai địa điểm trên thủy lộ ngắn nhất, không kể dịch vụ đường biển và dọc duyên hải, và thường được cung ứng dưới hình thức một dịch vụ công cộng. 49 CFR 171.8.

10. Có cần làm cho phà do hệ thống chuyên chở công cộng điều hành dễ ra vào và dùng được đối với người khuyết tật không?

Có. Tất cả thành phần xe cộ của hệ thống chuyên chở công cộng đều phải tuân thủ các tiêu chuẩn ADA. 42 USC §12141(2); 37 CFR §37.3; 49 CFR §37.95 Phụ Đính D.

11. Tàu chở khách là gì?

Tàu chở khách được định nghĩa là:

- Một chiếc tàu chở hơn 12 hành khách, bị ràng buộc bởi bất cứ quy định nào của Quy Ước Quốc Tế về An Toàn Sinh Mạng trên Biển (International Convention for the Safety of Life at Sea), 1974;
- Một tàu chuyên chở theo quy định của luật lệ Hoa Kỳ, chở trên 16 hành khách, và không bị ràng buộc vào Quy Ước đó;
- Một tàu chuyên chở của bất cứ quốc gia nào khác có quan hệ trao đổi quyền lợi song phương và không bị ràng buộc vào Quy Ước đó và chở trên 16 hành khách; và
- Một tàu được dùng làm phà và chở hành khách.

12. Tàu chở khách do hệ thống chuyên chở công cộng điều hành có cũng cần phải dễ ra vào và dùng được đối với người khuyết tật không?

Có. Tất cả thành phần xe cộ của hệ thống chuyên chở công cộng đều phải tuân thủ các tiêu chuẩn ADA. 42 USC §12141(2); 37 CFR §37.3; 49 CFR §37.95 Phụ Đính D.

TẮC XI

13. Xe tắc xi do tư nhân làm chủ có buộc phải để ra vào và dùng được đối với người khuyết tật không?

Có thể. Hãng cung cấp dịch vụ tắc xi không buộc phải mua hoặc mượn xe hơi để ra vào. 49 CFR 37.29.

Tuy nhiên, Khi một hãng cung cấp dịch vụ tắc xi mua hoặc mượn một loại xe không phải là xe hơi, thì xe đó phải để ra vào trừ khi dịch vụ dành cho người khuyết tật, kể cả người dùng xe lăn, được cung cấp trong một môi trường hội nhập thích hợp nhất đối với nhu cầu của họ và tương đương với dịch vụ cung cấp cho những người khác trong các khía cạnh sau:

- Thời gian đáp ứng;
- Giá vé;
- Khu vực địa lý của dịch vụ;
- Giờ giấc của dịch vụ;
- Hiện hữu thông tin;
- Khả năng cho giữ chỗ trước;
- Bất cứ giới hạn nào đối với sức chở hoặc khả năng cung cấp dịch vụ;
- Các giới hạn về ưu tiên trên căn bản chuyến đi.

49 CFR §37.105; 49 CFR §37.29.

14. Một dịch vụ tắc xi có phải cung cấp xe ra vào dễ dàng không?

Không. Hãng cung cấp dịch vụ tắc xi không buộc phải mua xe cộ nào khác ngoài xe hơi và xe hơi thì không buộc phải ra vào dễ dàng. Nếu dịch vụ tắc xi mua xe cộ khác hơn xe hơi, thì các xe này buộc phải ra vào dễ dàng.

49 CFR §37.29.

15. Một dịch vụ tắc xi có thể từ chối không chở tôi vì tôi bị khuyết tật không?

Không. Dịch vụ tắc xi tư nhân không thể kỳ thị người khuyết tật bằng cách từ chối cung cấp dịch vụ cho những người khuyết tật có thể dùng được các xe của

hãng tắc xi, từ chối việc giúp đỡ các thiết bị di chuyển, hoặc tính giá vé mắc hơn để chở người khuyết tật và dụng cụ của họ. 49 CFR §37.29.

XE CA PHI TRƯỜNG

16. Xe ca phi trường có buộc phải ra vào dễ dàng không?

Có. Một phương tiện công cộng để cung cấp các dịch vụ vận chuyển, nhưng không chủ yếu hoạt động trong ngành chuyên chở người, phải loại bỏ những trở ngại về vận chuyển trong xe cộ và toa hành khách đang dùng vào việc chở người nếu việc loại bỏ trở ngại có thể thực hiện được ngay. 29 CFR § 36.310; 2 CFR § 36 Phụ Đính B.

Nếu quý vị được một cơ quan tư hoặc cơ quan vận chuyển công cộng chở đến phi trường (thí dụ như paratransit, xe ca “Cloud 9”, hoặc một xe buýt thành phố) hoặc một cơ quan khác có hoạt động trong ngành chuyên chở người, thì chuyến xe này không được xem là xe ca phi trường và công ty đó phải tuân thủ các quy định trong những chương 3, 5, 6 và 7 của sách hướng dẫn này.

17. “Cung cấp các dịch vụ vận chuyển, nhưng không chủ yếu hoạt động trong ngành chuyên chở người” là gì?

Câu này nói về một thực thể công hoạt động chủ yếu trong một ngành thương mại khác với vận chuyển, nhưng có cung cấp một hệ thống đáp ứng theo nhu cầu để chuyên chở thân chủ, khách hàng, hoặc nhân viên của họ. 2 CFR § 36 Phụ Đính B.

HỆ THỐNG CHUYÊN CHỞ CÔNG CỘNG ĐẠI HỌC

18. Hệ thống chuyên chở công cộng đại học của tôi có phải ra vào dễ dàng không?

Có. Một hệ thống vận chuyển do một trường đại học điều hành phải tuân hành cùng tiêu chuẩn như một dịch vụ xe buýt chở khách đi làm bởi vì nó được xem là một thực thể công có cung cấp dịch vụ vận chuyển, nhưng không chủ yếu hoạt động trong ngành chuyên chở người. Các hệ thống vận chuyển do những

trường đại học tư điều hành phải tuân hành một tiêu chuẩn tương tự. 29 CFR § 36.310; 2 CFR § 36 Phụ Đính B; 49 CFR 37 Phụ Đính D.

Ngoài các quy định nêu trên, tất cả các xe cộ đi ra vào đều phải tuân thủ các tiêu chuẩn nêu ra trong Chương 6 của sách hướng dẫn này.

CÁC QUYỀN VỀ VẬN CHUYỂN CHO NGƯỜI KHUYẾT TẬT THEO ĐẠO LUẬT NGƯỜI MỸ KHUYẾT TẬT

Chương 9

LÀM THẾ NÀO ĐỂ LẬP HỒ SƠ CÁC VẤN ĐỀ VỀ VẬN CHUYỂN CÔNG CỘNG

1. Tôi làm gì nếu tôi nghĩ rằng một hệ thống chuyên chở công cộng đã vi phạm các quyền của tôi theo ADA?

Quý vị có thể nộp đơn khiếu nại cho cơ quan chuyên chở công cộng (28 CFR §35.107), cho Nha Quản Trị Vận Chuyển Công Cộng Liên Bang (FTA) hay Bộ Tư Pháp (DOJ) (28 CFR §§35.170(c), 35.171, 35.190; 49 CFR §37.11), hoặc nộp đơn kiện dân sự (42 USC §12133). Quý vị không cần phải nộp bất cứ đơn nào trước hết. Quý vị không phải đợi hồ sơ đầu tiên chấm dứt rồi mới được bắt đầu hồ sơ khác.

2. Tôi làm thế nào để nộp đơn khiếu nại cho cơ quan chuyên chở công cộng?

Trước khi nộp đơn khiếu nại, quý vị hãy chắc là mình biết các điều lệ, chính sách và thủ tục của công ty chuyên chở công cộng. Xem cẩm nang dành cho người tiêu thụ của họ.

Trước khi quý vị khiếu nại với công ty chuyên chở công cộng, hãy chắc là quý vị có sẵn các chi tiết quan trọng:

- Tên của tài xế;
- Số của xe buýt;
- Số tuyến đường;
- Ngày & giờ xảy ra sự việc; và
- Chi tiết chuyện xảy ra.

Việc viết các chi tiết này xuống trong khi chúng đang xảy ra đôi khi rất khó khăn. PAI đề nghị quý vị dùng một hình thức tương tự như *Mẫu Lập Hồ Sơ Về Vấn Đề Vận Chuyển (Transportation Problem Documentation Form)* ở cuối chương này. Mẫu này sẽ giúp quý vị tập trung vào các vấn đề có khả năng dính líu đến ADA.

Khi quý vị sẵn sàng để khiếu nại trực tiếp với cơ quan chuyên chở công cộng, hãy chắc là quý vị ghi lại tên của người nhận khiếu nại. Nếu quý vị gặp khó khăn trong việc ghi lại chi tiết, hãy nhờ người khác giúp quý vị; bạn bè, thân nhân, trợ tá sẵn sóc cá nhân.

Luôn luôn tìm cách nói chuyện với người có thể ra quyết định. Giữ hồ sơ tất cả những cú điện thoại quý vị trao đổi với công ty chuyên chở công cộng. Giữ phó bản tất cả giấy tờ trao đổi giữa quý vị và công ty chuyên chở công cộng. Chuyện này có thể cần thiết nếu không thể giải quyết vấn đề nhanh chóng và quý vị quyết định nộp đơn khiếu nại chính thức lên FTA.

3. Nếu tôi không biết tên của cơ quan chuyên chở công cộng thì sao?

Quý vị sẽ có khả năng tìm được tên của cơ quan chuyên chở công cộng trong niên giám điện thoại. Nó thường nằm trong vài trang đầu tiên của “niên giám màu vàng” dưới mục vận chuyển công cộng. Quý vị cũng sẽ tìm thấy một danh sách điện thoại để quý vị có thể liên lạc với cơ quan đó nếu quý vị cần thêm chi tiết để nộp đơn khiếu nại của mình.

4. Có hạn chót để nộp đơn khiếu nại cho cơ quan chuyên chở công cộng địa phương không?

Không. Tuy nhiên thông thường nên nộp đơn khiếu nại nhanh chóng để các sự kiện có thể vẫn còn điều tra được và vấn đề được giải quyết. Nếu quý vị để quá lâu, trí nhớ có thể hao mòn và hoàn cảnh có thể đã thay đổi. Nếu quý vị muốn đòi tiền cơ quan chuyên chở công cộng địa phương, quý vị phải nộp hồ sơ gọi là “Đơn Kiện Đòi Chính Phủ Bồi Thường (Government Tort Claim)” trong vòng 6 tháng để đòi tiền. Nếu quý vị muốn làm việc này thì nên hỏi cơ quan chuyên chở công cộng đúng mẫu đơn để nộp.

Ngoài ra có thời hạn đối với việc quý vị có thể nộp đơn khiếu nại cho một cơ quan liên bang hoặc kiện ra tòa. Nếu quý vị nghĩ là quý vị phải nộp đơn khiếu

nại cho một cơ quan liên bang hoặc kiện ra tòa, thì quý vị nên nhanh chóng nộp đơn cho cơ quan chuyên chở công cộng.

5. Tôi làm thế nào để nộp đơn khiếu nại hành chính cho Nha Quản Trị Vận Chuyển Công Cộng Liên Bang (Federal Transit Administration, FTA)?

Nộp đơn khiếu nại hành chính cho Phòng Dân Quyền (Office of Civil Rights) của Nha Quản Trị Vận Chuyển Công Cộng Liên Bang (FTA) là một lựa chọn mà người khuyết tật có được khi họ tin rằng hệ thống vận chuyển công cộng đã vi phạm ADA. Xem bản mẫu hoặc địa chỉ trực tuyến nối vào mẫu khiếu nại FTA ở phần cuối chương này.

FTA sẽ không xét đơn khiếu nại trừ khi đơn có đủ giấy tờ hỗ trợ để chứng minh:

- Vụ vi phạm ADA, tuyến đường cố định hay paratransit, nghiêm trọng đến nỗi chỉ cần một vụ là đủ; hoặc
- Nhiều vụ đã xảy ra và cho thấy có “thói quen hoặc cố ý” vi phạm ADA.

Nếu nhiều người có thể cùng ghi nhận các vụ vi phạm ADA, thì càng tốt hơn nữa. Số đông bao giờ cũng có sức mạnh. Đa số mọi người không biết phải có các chi tiết nào để hỗ trợ cho đơn khiếu nại FTA. Chương này cung cấp một phương pháp làm hồ sơ. Các phương pháp khác có thể cũng hiệu quả. Những cách làm khác để theo dõi các vấn đề về cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng gồm có việc lưu giữ lịch trình, nhật ký sự kiện, nói vào máy ghi âm hoặc làm những việc thích ứng khác.

FTA muốn thấy có nhiều khiếu nại trong một thời gian dài. Thời gian bao lâu tùy thuộc vào loại vi phạm bị cáo buộc. Các yếu tố khác để cân nhắc gồm có:

- Đây là một vấn đề về tuyến đường cố định hay paratransit?
- Người đó có biết các nguyên tắc chỉ đạo của cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng không, “những điều nên làm và không nên làm” trong quyền lợi và trách nhiệm của người tiêu thụ?
- Người đó có sợ bị trả đũa không?

- Người đó có thể lập hồ sơ về các vấn đề không hay là sẽ có thành phần thứ ba dính líu?
- Người đó có hiểu “cơ hội tiếp cận đồng đều” về vận chuyển công cộng có nghĩa là gì không?

Mẫu FTA không khó điền đối với hầu hết mọi người. Vấn đề nằm ở chỗ chứng minh được các sự kiện. Ngoài ra, FTA không nhất thiết ngả về phía người tiêu thụ. Họ sẽ không hành động ngay. Họ sẽ không thu hồi tiền của cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng. FTA có thể đòi hỏi cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng phải làm một số việc cụ thể trong thời gian đồng ý với nhau trước. Quyết định của FTA không ngăn trở một người kiện ra tòa. Tuy nhiên, nếu nộp hồ sơ kiện trước khi FTA điều tra xong, FTA sẽ ngưng vụ điều tra lại để chờ kết quả của vụ kiện.

6. Tôi làm thế nào để nộp đơn khiếu nại cho Bộ Tư Pháp (Department of Justice, DOJ) liên bang?

Nộp đơn khiếu nại cho DOJ cũng tương tự như nộp đơn cho FTA. Quý vị sẽ cần đưa ra cùng các chi tiết. Xem bản mẫu hoặc địa chỉ trực tuyến nối vào mẫu khiếu nại DOJ ở phần cuối chương này.

7. Tôi làm thế nào để biết mình phải nộp đơn khiếu nại cho FTA hay DOJ?

Nói chung FTA là cơ quan liên bang chính có trách nhiệm nhận các vụ khiếu nại về vận chuyển. Điểm son trong việc nộp đơn cho một cơ quan liên bang là không cần biết quý vị nộp ở đâu, các cơ quan liên bang có trách nhiệm phải gửi đơn khiếu nại của quý vị cho cơ quan thích ứng duyệt.

8. Có hạn chót để nộp đơn khiếu nại cho FTA hay DOJ không?

Có. Quý vị phải gửi văn bản đơn khiếu nại cho FTA hoặc DOJ trong vòng 180 ngày sau khi sự việc quý vị muốn khiếu nại xảy ra. 28 CFR §35.170(b). Nếu quý vị nộp sau thời hạn, cơ quan liên bang sẽ quyết định xem quý vị có lý do chính đáng để nộp đơn khiếu nại trễ không. Các lý do chính đáng gồm có những điểm như, bệnh tật hoặc các sự việc khác ngăn trở quý vị không nộp đơn được. Thông thường không biết là có thời hạn không phải là một lý do chính đáng để trễ thời hạn đó. Tốt nhất nên nộp đơn càng sớm càng tốt khi quý vị có thể.

9. Tôi có thể làm gì khác đối với các vấn đề vận chuyển của mình?

Có trong tay tất cả hồ sơ giấy tờ từ nhiều lần quý vị khiếu nại với cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng, quý vị quyết định đã đến lúc phải cho người ngoài biết quý vị và những người khác nghĩ gì về các vấn đề liên quan đến vận chuyển công cộng. Quý vị có thể làm các bước sau:

- Đến gặp Hội Đồng Thành Phố, Hội Đồng Quản Trị Vận Chuyển (Board of Supervisors), hoặc cơ quan cố vấn chuyên chở công cộng địa phương.
- Nộp hồ sơ tại Tòa Phụ Trách Các Vụ Kiện Nhỏ (Small Claims Court). Hãy chắc là quý vị đã nộp trước đơn “kiện một cơ quan chính quyền” trong vòng 6 tháng sau khi sai trái bị cáo buộc đã xảy ra nếu thích hợp.
- Liên lạc với các nhóm quyền lợi khuyết tật khác.
- Gây chú ý của giới truyền thông.
- Liên lạc với PAI để được giúp đỡ.
- Nhờ luật sư nộp đơn kiện.

10. Có hạn chót để nộp đơn kiện không?

Quý vị có thể nộp đơn kiện bất cứ lúc nào và không cần phải nộp đơn khiếu nại với cơ quan chuyên chở công cộng địa phương hoặc với FTA hay DOJ. ADA không thiết lập thứ tự thời gian cho việc nộp đơn kiện và luật tiểu bang kiểm soát thứ tự thời gian này. Tại California, quý vị nên nộp đơn kiện trong vòng một năm xảy ra sự việc mà quý vị đang khiếu nại. Quý vị có thể nộp đơn kiện tại tòa phụ trách các vụ kiện nhỏ, tòa tiểu bang hoặc tòa liên bang. Nếu quý vị nộp đơn kiện tại tòa tiểu bang, kể cả tòa phụ trách các vụ kiện nhỏ, thông thường quý vị phải nêu ra các luật tiểu bang đã bị vi phạm trong hồ sơ kiện của quý vị. Quý vị nên liên lạc với PAI hoặc một luật sư để xin cố vấn làm việc này như thế nào. PAI có một ấn phẩm khác để giải thích cách nộp đơn khiếu nại kỳ thị khuyết tật tại tòa phụ trách các vụ kiện nhỏ bằng cách dùng luật tiểu bang. Quý vị có thể muốn liên lạc với PAI và lấy ấn phẩm này nếu quý vị có ý định nộp đơn kiện tại tòa phụ trách các vụ kiện nhỏ.

Phụ Đính Chương 9

- **Mẫu Lập Hồ Sơ Về Vấn Đề Vận Chuyển (Transportation Problem Documentation Form)**
- **Nha Quản Trị Vận Chuyển Công Cộng Liên Bang, Phòng Dân Quyền (Office of Civil Rights), Mẫu Khiếu Nại:
<http://www.fta.dot.gov/office/civil/adacf.htm>**
- **Tiêu Đề II của Đạo Luật Người Mỹ Khuyết Tật, Đoạn 504 của Đạo Luật Phục Hồi năm 1973, Mẫu Khiếu Nại Kỳ Thị:
<http://www.usdoj.gov/crt/ada/t2cmpfrm.htm>**

MẪU LẬP HỒ SƠ VỀ VẤN ĐỀ VẬN CHUYỂN
(Trang 1 trên 2)

TÊN HÀNH KHÁCH: _____

ĐỊA CHỈ: _____

SỐ ĐIỆN THOẠI: _____

NGÀY / GIỜ KHIẾU NẠI HOẶC XẢY RA VẤN ĐỀ: _____

TÊN CỦA NGƯỜI ĐIỀN MẪU: _____

ĐỊA ĐIỂM TRẠM XE BUÝT/ĐÓN &/HOẶC ĐƯA: _____

3 BẤT CỨ ĐIỂM NÀO ÁP DỤNG CHO QUÝ VỊ

Vấn Đề đối với Việc Lấy Chuyến Đi Paratransit

Đón quá sớm

Đón quá trễ

Không có giờ đón

Không có giờ đưa

Không nhận hẹn giữ chỗ bất cứ lúc nào

Không cho **bất cứ** cái hẹn giữ chỗ nào khi tôi đã gọi trước 2 ngày

Không cho **bất cứ** cái hẹn giữ chỗ nào khi tôi đã gọi trước 1 ngày

Điểm khác

Vấn Đề đối với Tài Xế / Tuyến Đường (Tên Tài Xế:___Số Xe Buýt:___)

Đưa về – không an toàn/khó ra vào Paratransit đưa về quá trễ

Không dùng đúng thiết bị buộc chắc xe

Bàn nâng không hoạt động

Xe buýt không ngừng ở trạm xe buýt

Điểm khác:

DIỄN TẢ CHUYỆN XẢY RA

(Gồm cả tên những người quý vị đã nói chuyện nếu có thể và ngày giờ tất cả sự việc.)

NHẬN XÉT THÊM:

LÀM GÌ VỚI MẪU NÀY?

- Gửi/Gọi hoặc Fax Mẫu Đến:
Cơ Quan Cung Cấp Dịch Vụ Tuyến Đường Cố Định, Đáp Ứng Theo Nhu Cầu, hoặc Phương Tiện Chuyên Chở Công Cộng của quý vị
- Dùng Mẫu này để Giúp Quý Vị Điền Mẫu Khiếu Nại của Hệ Thống Chuyên Chở Công Cộng, Mẫu Khiếu Nại của FTA hay DOJ
- Dùng nó để Lập Hồ Sơ Các Vấn Đề Tiếp Diễn cho một Vụ Kiện

GIỮ LẠI MỘT BẢN

CÁC QUYỀN VỀ VẬN CHUYỂN CHO NGƯỜI KHUYẾT TẬT THEO ĐẠO LUẬT NGƯỜI MỸ KHUYẾT TẬT

Chương 10

NHU CẦU CHUYÊN CHỖ CÔNG CỘNG CHƯA ĐƯỢC ĐÁP ỨNG VÀ ĐẠO LUẬT PHÁT TRIỂN VẬN CHUYỂN (TRANSPORTATION DEVELOPMENT ACT, TDA)

- 1. Nếu cơ quan chuyên chở công cộng của tôi không đáp ứng được nhu cầu của người khuyết tật thì sao (không đủ tuyến đường xe buýt, paratransit luôn luôn trễ, v.v..)?**

Theo Đạo Luật Phát Triển Vận Chuyển (Transportation Development Act, TDA) thì các cơ quan chuyên chở công cộng phải đáp ứng được nhu cầu của những người dựa vào phương tiện công cộng như cao niên, người khuyết tật, và người nghèo. Các cơ quan chuyên chở công cộng phải hoàn thành trách nhiệm này trước khi họ có thể dùng tài trợ từ chính quyền tiểu bang, do TDA cung ứng, cho đường phố và đường lộ.

- 2. Các trách nhiệm của cơ quan chuyên chở công cộng là gì?**

Mỗi cơ quan chuyên chở công cộng phải thành lập một cơ quan kế hoạch vận chuyển. Ngược lại, cơ quan kế hoạch vận chuyển phải thành lập một hội đồng cố vấn dịch vụ xã hội về vận chuyển cho mỗi quận. PUC §§99214, 99401 và 99238.

- 3. Hội đồng cố vấn dịch vụ xã hội làm gì?**

Hội đồng cố vấn dịch vụ xã hội phải:

- Hàng năm giúp nhận định các nhu cầu chuyên chở công cộng trong khu vực của mình, kể cả các nhu cầu chuyên chở công cộng chưa được đáp ứng và các nhu cầu chưa được đáp ứng nhưng có thể đáp ứng hợp lý bằng cách thiết lập dịch vụ vận chuyển công cộng hoặc

vận chuyển chuyên môn mới, hoặc bằng cách mở rộng các dịch vụ hiện có.

- Hàng năm xét duyệt và phê chuẩn hoạt động do cơ quan kế hoạch vận chuyển đề trình cho khu vực của họ.
- Cố vấn cơ quan kế hoạch vận chuyển về các vấn đề vận chuyển quan trọng, kể cả các vấn đề về việc điều hợp và củng cố các dịch vụ vận chuyển chuyên môn.

PUC §99238.

4. Làm thế nào hội đồng cố vấn dịch vụ xã hội biết những nhu cầu nào chưa được đáp ứng?

TDA buộc cơ quan kế hoạch vận chuyển phải lấy ý kiến công chúng từ những người “lệ thuộc vào chuyên chở công cộng” và “bất lợi về chuyên chở công cộng”. Luật này thực hiện điều đó bằng cách đòi hỏi hội đồng cố vấn dịch vụ xã hội phải tổ chức các buổi điều trần về nhu cầu chưa được đáp ứng. Các buổi điều trần về nhu cầu chưa được đáp ứng phải có được sự tham gia rộng rãi của công chúng và, nếu có thể, nên xoay tua giữa các cộng đồng nằm trong thẩm quyền pháp lý của hội đồng cố vấn dịch vụ xã hội. PUC §99238.5.

5. Làm sao tôi biết được khi nào có tổ chức buổi điều trần về các nhu cầu chưa được đáp ứng?

TDA buộc mỗi cơ quan kế hoạch vận chuyển phải loan báo các buổi điều trần về nhu cầu chưa được đáp ứng, kể cả ngày, giờ và địa điểm, qua báo chí tối thiểu 30 ngày trước buổi điều trần. PUC § 99238.5.

Quý vị cũng có thể liên lạc với cơ quan kế hoạch vận chuyển tại địa phương mình để tìm hiểu xem các buổi điều trần về nhu cầu chưa được đáp ứng sẽ được tổ chức lúc nào và ở đâu. Quý vị có thể tìm hiểu cơ quan kế hoạch vận chuyển của mình là cơ quan nào bằng cách liên lạc với cơ quan cung cấp phương tiện chuyên chở công cộng tại địa phương quý vị.

6. “Nhu cầu chuyên chở công cộng chưa được đáp ứng” và “có thể đáp ứng được” có nghĩa là gì?

TDA buộc mỗi cơ quan kế hoạch vận chuyển phải định nghĩa các từ “nhu cầu chưa được đáp ứng” và “có thể đáp ứng được”. PUC § 99401.5(c). Cơ quan kế hoạch địa phương buộc phải ghi vào hồ sơ định nghĩa này bằng nghị quyết hoặc trong biên bản họp của họ. Quý vị có thể lấy một bản các định nghĩa này từ cơ quan kế hoạch vận chuyển.

Theo TDA, không thể dùng sự kiện không có tài nguyên để giải quyết một nhu cầu chuyên chở công cộng chưa được đáp ứng làm lý do duy nhất để kết luận rằng không thể đáp ứng được nhu cầu chuyên chở công cộng đó. Ngoài ra, một cơ quan không thể quyết định rằng các nhu cầu có thể đáp ứng được hay không bằng cách so sánh các nhu cầu chuyên chở công cộng chưa được đáp ứng với nhu cầu về đường phố và đường lộ. PUC § 99401.5 (c).

7. Việc tham dự các buổi điều trần về nhu cầu chuyên chở công cộng chưa được đáp ứng có thể giúp đỡ như thế nào?

TDA buộc các cơ quan kế hoạch vận chuyển phải nhận biết các nhu cầu chuyên chở công cộng chưa được đáp ứng và giải quyết các nhu cầu có thể đáp ứng được. Nếu nhu cầu chuyên chở công cộng của quý vị không được đáp ứng, đây là một cách hay để làm rõ chuyện của quý vị. Các cơ quan phát triển vận chuyển lo phát triển các kế hoạch vận chuyển vùng và họ buộc phải xét đến nhu cầu của hành khách khuyết tật khi làm kế hoạch.